

Megjelenik a politikai, tudományos és művészeti Lap minden héten kétszer: Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kívül, Hírlője közül minden hirdeményt, egy negyed-szelet sorától három krajczárért pengő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizetheti helyben — Emich Gusztáv ur könyvkereskedésében (Uri és kigyó utcák szögletén) félévre postán 6, különben 5 ezüstforinttal, az országban minden — azon kívül csak a cs. kir. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának” cím alatt kértik beküldetni.

Tartalom.

Fiume I. Fővárosi hírek 's események — Országgyűlési tudósítások: Aug. 26án 49d. kerületi ülés: (Tárgya: büntető törv. könyv.) — Aug. 28kán 20d. kerületi ülés (Több, külön-tárgyú üzenetek 's törv.javaslatok olvastatnak fel. Tanácskozás a büntetőrendszerrel: a t. RRk a magány-rendszert egyértelműleg elfogadják.) Aug. 29én 51d. ker. ülés. (Büntetőrendszer tárgyalása.) Aug. 30kán 52d. kerületi ülés. (Üzenetek 's felirási javaslatok szerkezete hitelesített; folytatott a bünt. törvénykönyv III. részének tárgyalása.) Országgyűlési rövid közlés: (Aug. 31én XXXIV. orsz. ülés mind a két táblánál.) Csalóványok: Felirási javaslat a vegyes házasságokról a magyarországi rom kath. papság által az egyh. szertartások megtagadása tárgyában (vége.) Válaszzenete a mgos FÖRRknek a magyar nyelv tárgyában a t. KK 's RRhez. — Izenete a KK 's RRknek a mgos Főrendekhez a Fejérmegyében. évi maj 3án tartott tiszt. 's követválasztási zavarok felőli kir. biztossági tudósítással együtt az Országgyűlés elibe leendő terjesztése iránt. Ugyan e tárgyban felirási javaslat. Válaszzenete a Főrendeknek a nyilvánosság 's szőlő-árbabság tárgyában. — Nemkülönb. az Országgyűlésnek Pestre áttétele iránt. — Pozsonyi hírek. Megyei 's egyéb vidéki közlések: (Pesti közgyűlés folytatása.) Sárosi közgyűlés. — Zemplénből (egy kis helyreigazítás.) Kálócsháza! (Gyászimise az elhunyt érsekért).

Szerbia (Belgrádi levelezőnk Vuesics 's Petronievics eltávolításáról 'sat. A szerb nemzeti gyűlés válasza Vuesics 's Petronievicshez.) Spanyolország. (A királynét nagykorúnak nyilvánítja a miniszterium. Espartero Bayonne felé Angolországba hajóz. Lisszabonban a kiszállítás meg nem engedetik. A spanyol nemzethez bocsátott nyilatkozása. Az új kormány ingatagsága. Új zavarok készülében.) Nagybritannia. (L. Brougham a kényszerítő rendszabályok megújítása iránt tett törv.javaslatát visszaveti. Mathew atya térítése. Green új léghajózása. Tengeri szerencsétlenségek. Walesben munkások zavargása. Espartero megérkezik Angliában.) Franciaország. (Taiti királynéja a főszigeten megérkezik.) Olaszország. (Összeesküvés Bolognában.) Helvetzia. (Az aargaui zárdai az országgyűlésen szönyegre jö.) Törökország. (Boszniai zavarok.)

Egyesületi 's intézeti közlések. Pesti műgyesület. Énekiskola. Magy. gazd. egyesület igazg. választottsági ülése. Testgyakorló példányiskolának tartandó fővizsgálata. Hasonszenvi orvosok gyűlése Pesten.

Hírlapi kalászk. Hivatalos 's magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Duna-vízállás.

Pest, szeptember 2. 1843.
Fiume.

Nemzetek életében a szellem 's anyag örökké kölcsönösen hatnak egymásra; 's valamint a kettő közül egyik vagy másik túlnyomó, úgy billen fel vagy le majd az erő majd a műveltség serpenyűje; de valódi erkölcsi hatalom csak a kettőnek összeolvadásából keletkezhetik. Tökéletes nincs semmi az ég alatt, 's így évezredek mulva sem, vagy épen soha sem lesz feltalálva azon biztos mértéke a vegyítéknek, melyet a szellemi 's anyagi tényezők összeforrasztásában változhatlan szabályul kelljen követni: hogy se jobbra se balra ne hajoljon hajszaínyit is a mérleg, hogy tökéletes őszhangzás létesüljön. Ez oknál fogva oda kell ésszerűleg irányulni minden emberi törekvésnek: hogy a szellemiség által nemesített anyagi jólétnek azon fokára segítse a nemzetét cselekvőségét, mely leginkább megközelíti az emberi ohajok eszményképét. 'S íme a megközelítés ezen vonalán áll a kérdés éle, mert épen e megközelítés eszméje, a tökély lehetsége, zárja magába azon elkerülhetlen vas szükségességet: miszerint a túlnyomó súlynak egyik vagy másik oldalra, a szellem, vagy anyagság serpenyűje felé kell hajolni okvetlenül. A tökélyhez legközelebb az fogna állani, kinél egyik vagy másik serpenyű túlhajlása legeszkélyebb, mert ott a lehető legnagyobb őszhangzás állana fen. De az éle állított kérdés ezen megközelítési vonalának főfontossága abban feneklik: hogy koránsem határozhatni meg előre egyenkint a nemzetekre nézve, általános szabályul pedig épen nem alapíthatni: hogy például az anyagainak vagy szelleminek kell-e túlnyomást engedni. Ennek meghatározása egyedül a nemzetek egyéniségétől függ, 's az idő körülményitől föltétlenül. Mert valamint egyes ember személyes boldogsága — ha szabad földileg így szólni — csupán attul függ, mennyire bírja magát egyéniségében a szellem 's anyag kellőleg ellensúlyozni, 's valamint például egyik végtelenül szerencsétlennel érezné magát, ha őt anyagiassá kényelmű együgyűségéből magasabb szellemi emelkedésre erőtetnék, más ellenben fölötte boldogtalan volna, ha szellemibb állásából az anyagság posványaiha akarnák súlyleszteni: úgy nemzeteknek is vannak időszakok, melyekben a felsőbb szellemiséget egyáltalán még meg nem bírják, vagy az alsóbb anyagságot már el nem szenvedhetik. 'S ez a dolog sarkpontja. Némely nemzet csak úgy érezheti magát boldognak, ha az anyagi, más ellenben csak úgy, ha a szellemi elem túlnyomó, mindig ide érve: aránylag, mert aránytalanság egyik vagy másik részről

mindenesetre boldogtalanságot szül — nemzet életében. Aránytalanul túlnyomó nemzet állapota az, mi a felsőbb műveltséggel mitsem törődő, csak hasának élő, szánandó vakságu emberegényé; aránytalanul túlszellemi, azaz szédelgő nemzet állapota az, mi a túlművelt, szélsőségekre csapongó, a szellemi teher alatt lerokkadó, tébolyodni indult emberé. Amannak sorsa pangás, imező bomlás.

Minden félreértés eltávolítása végett szükséges megjegyezni: mikép én megkülönböztetem a nemzet-életnek nyilatkozásait a nemzet-vezérek vagy nemzet-főbbségek cselekvőségének nyilatkozásaitól, minék bővebb magyarázata most messzevezetne célomtól.

A nemzet-élet nyilatkozásait, mint szoroson olyakat tekintve, a magyar nemzet eddigelé azok sorába tartozott, hol az anyagi elem aránytalanul túlnyomó; 's épen ezen sajátságánál fogva, noha az aránytalanságból dicséretesen kibontakozni kezdett már, — még soká lesz túlnyomó a nemzeti életben az anyagi elem, sőt meggyőződöm az: hogy még igen soká csupán úgy érezheti magát boldognak hazánk, ha az anyagi — természetesen aránylag a szellemivel — lesz túlnyomó a lét-elemek mérlegén, noha erős hittem az: hogy jövendő idő, melyben a túlnyomóság — de ismét arányos mértékben — a szellemiség serpenyűjére fog billenni.

Hogy ezen fokokint ki fejtődés igen valószínű, sőt hogy annak, ha csak rendkívüli események meg nem bontják a dolgok rendes folyamát, 's szükségleg be kell következnie, — arról, úgy hiszem senki sem fog kételkedni, ha figyelmes pillantást vet a nemzeti élet valódi lét-elemeire, 's a nemzettest egyes fiainak szellemi képezhetőségére, mit eddig számtalan egyén szellemi emelkedettsége dicsőn tanusít. Már pedig minél inkább terjed 's szaporodik az emberegények művelődése, annál magasabbra emelkedik a nemzet-egyen, 's így mindinkább közeledni fog a kor, melyben a szellemiség mennyisége megközelítendia az anyagi erő.

Ez így levén főfigyelmet kell mulhatlanul fordítani a nemzetnek az anyagi erők kellő 's illő fejlesztésére, minél fogva a szellemiség által nemesített anyagi jólétre emelkedjék mindenek előtt. Itt állunk azon igazság alkalmazásánál, melyet e sorok elején érinték: hogy szellem 's anyag örökké kölcsönösen hatnak egymásra; ezek karöltve járnak, egyik a másikat emeli, segíti, egyik a másikat fejleszti, érleli, 's egyik vagy másinak szerfeletti túlsapongása zavart okoz a nemzet-élet erkölcsi mérlegében. Anyagi alapérő nélkül nem fejlődhetik nemzetekhez illő szellemerő, 's szellemi munkásság nélkül nem nemesülhet fel az anyagiak öregbítése. E szerint minden eszközhez kell nyúlni, mely képes az anyagi tényezőket tökéletesíteni, hogy ezek viszont forrásul szolgáljanak, miből a szellemi képződés ingert, biztatást, életbiztosságot mérítsen. Pénz nélkül nem alapíthat ország tudományt, ismereteket, műveltséget terjesztő intézeteket, 's viszont ismeret 's tudomány hijával nem tökéletesítheti a pénzt szülő anyagi szereket magasabb kamatozásra. Ez azon viszonyosság, melyet virágozni akaró nemzetnek nem szabad feledni soha.

Az anyagi erők legfőbb tényezői mezőgazdaság, ipar, 's kereskedés. 'S ezek ismét szoros viszonyosságban állnak. Virágzó gazdaság 's ipar nélkül nem lehet virágzó kereskedés, mert nem lesz mit, másokkal méltán versenyezve, áruba bocsátani; arányos kereskedés nélkül nem emelkedhet ipar 's mezőgazdaság, mert nem lesz hova adni a termékeket, 's azoknak sokasága csak önrohadást vonna maga után a hon belsejében. Kereskedés nem állhat fen közlekedés nélkül, a közlekedési eszközök czélszerű 's alkalmas létesítésére pedig pénz 's tudomány szükséges. Hóni belkereskedésünknek központja Pest, külkereskedésünk fokhelyévé Fiume leendhet; de külkereskedésnek hatalmas kapuja: biztos kikötő. Ide kell tehát irányulni külkereskedési nemes vágyaink tettegesítésének, 's arra kell törekednünk, hogy e czélt minél biztosabban érjük el.

E tárgyra vonatkozólag igen becses felvilágosításokat nyújt Császár Ferencz ur hazafiai tollának újabb munkája: „A fiumei kikötő” második füzeté. Nem szükség külön mutogatnom, hogy kereskedési maga-

sabb czélaink elérésére egyik legalkalmasb eszköz Fiume, 's épen csak Fiume, — mert ez az érintett munkában bőven ki van fejtve; miért is elégségesnek tartom a t. közönséget arra utalni.

Czélszerűnek látom mégis ugyanezen munkából némelyeket részletesben idézni, hogy állításom minősége könnyebben kivilágosodjék.

Először is kifejtí szerző azon örökös panaszunk mibenlétét: „hogy szegények vagyunk”, miből következtetni szeretik, hogy ez okból nem tehetünk tetemeset kereskedésünk felvirágoztatására. De e tételnek más oldala is van: azért vagyunk szegények, mert nem járunk jelentősb eszközökkel kereskedésünk emelésére. Szerző nincs azon vérmes reményben: hogy egy kikötő mindjárt felvirágoztathatja kereskedésünket, de azt ennek kellő emelésére egyik hatalmas eszközül mindenesetre tekinti. 'S épen itt látom kifejezve elvemnek mintegy mellék-magyarázatát. Igen, a kikötő 's a közlekedési eszközök csak egyik emeltyűje a kereskedésnek; ennek tökéletesb felsegélésére több tényezőknél kell összefordadni; mezőgazdaság, ipar, tudomány 'sat. e szükséges alaptényezők, azaz: a szellem 's anyag kölcsönös egymásra hatása kívánatik folytonosan. — Rosz katoná, ki legalább ezredes lehetni nem reményl, 's így buzdításul, 's mintegy erőnk öndézése 's önacélszására szolgálhat kétségtelenül e nagy jelentőségű tétel: C'est la mer, qui donne l'empire, mely a nevezett munkának jelmondatul szolgál, 's melyre szerző annak folyamában is hivatkozik. Ez alapmondat igazságát a világ legvirágzóbb kereskedő városai 's országi bizonyítják elégségesen. De vannak igazságok, melyek jótékony-ságát nem mindenki 's nem minden körülményben élvezheti. Tenger adja a hatalmat — de a mi vágyaink tengeri kereskedéssel nem feszülnek, 's nem is feszülhetnek hatalomra, már csak azért sem, mivel arra, hogy ország tenger által nyerjen hatalmat, szükséges, hogy hatalma a tengeren is terjedt legyen. Egykét kikötő 's a magyar lobogónak szabad vitorlázása még nem jogosíthat hatalmi álmokra. Am mit a kereskedés eszközteni képes külreható hatalom nélkül is, az, az országnak belső jóléti szilárdulása, emelkedése, 's ezt, együtthatólag a többi elemi tényezővel, eszközölni is. Ez a vágyak legnemesebb köre. Elmúltak az idők, midőn uralom és szolgaság közt lehetett csak választás, midőn tiporni vagy eltipratni volt a népek rendeltetése. Ma a szellem befolyása uralkodik; 's noha a szellemi uralkodásnak járma is elviselhetőbb mint az anyagi iga, mégis arra kell törekedni önállóságot igénylő minden nemzetnek, hogy más nemzetek szellem-felsőbbségi befolyásától is lehetőleg felszabadítsa magát, 's erre vezet amaz alapmondatnak rejtett értelme, melyet igen is elérhetünk 's el is kell érnünk, ha nemzeti méltóságunkat kockáztatni nem akarjuk, 's mely abban áll: hogy, noha bizonyos körülményekben uralmat nem tulajdonít is a tenger, de igenis olly állást biztosít, hogy mások hatalma el ne nyomjon bennünket; mert jöhetnek idők, hogy igen jól fog esni, ha minden lehető eszközök által anyagi 's szellemileg erősödvé, szilárdulva, könnyebben viselhetjük el a lökést. Illy eszközök egyik leghatalmasbika a külkereskedés, 's így közvetve a tenger. Hogy reánk nézve az adriai tengert 's Fiumét illeti elsőbbség a fekete tengeri vonal fölött; hogy Fiume mellőzésével külkereskedésünknek nincs jövője, ezek az érintett munkában bővebben vannak előadva.

Fővárosi hírek 's események.

¶ Pest, sept. 2kán. Tegnapelőtt csütörtökön auguszt 31kén valódi színházi ünnepélynek valánk tanúi, 's pedig először azért, mivel a roppant számú közönség legszölibban bizonyította a szenvedő emberiség iránti hő részvétét, midőn a tüzvész által károsult miskolcziak fölségelésére olly szivható versenyzéssel hozta áldozatálléreit a jótékonyosság oltárára; másodsor pedig azért nevezhetjük e színházi estét ünnepélynek: mivel nagyszerű engesztelődés ünnepévé avatattott az egy, a közönség 's egy lelkes művész közt évek óta fenforgott ingerült viszony-ügyben. Mit szívből ohajtánk, megtörtént. Játék kezdete előtt előlépett Szentpéteri Zsigmond ur 's jelen-

nálunk sem volna lehetlen. Többen szólaltak fel e tárgyban, 's a viták eredményeül néhány követeltek arra szólítottak fel, hogy az államkincsről törvényjavaslatot készítsenek. — Befeztetvén ekép a büntető törvényjavaslat I. részének tárgyalatása, az ülés délutáni 2 órakor eloszlott.

Pozsony augusztus 28-án.

I. kerületi ülés.

Elnökség: Sárközy Kázmér (Fehér) és Wenkheim Béla (Békes); jegyzők: Palóczy László (Borsod), Ghyezy Kálmán (Komárom), Zsomborcsics Mihály (Szabadka) és Szemere Bertalan (Borsod); naplóíró: Eischel Károly (Fehérvár).

A t. RRnek a Főrendekhez a nyilvánosság és szólás szabadság tárgyában második izenete felolvastatván, köziratba bocsátatott. Ezután a Rknek a Főrkhez a magyar nyelv tárgyában hasonló második izenete 's ugyan e tárgyban törvényjavaslata olvastatván-fel, azokon némely szerkezeti javító módosítás történt. Továbbá a Rknek, 1) az országgyűlési szállások 's a sérelmek összeszedése tárgyában munkálkodni rendelt választmányok iránti főrendi válaszban foglalt abeli felszólításra, hogy a közérdekű tárgyak országos választmányokra bizassanak, két izenete; 2) a főrendi tábla némely meg nem hívott tagjainak meghívása iránti izenete 's törvényjavaslata; 3) az országgyűlési szabad újságok tárgyában második izenete, 4) az országgyűlésnek Pestre leendő áttétele iránti felirási javaslata, 's 5) ugyan e tárgyban második izenete olvastatván föl, — hasonlóul, némi módosítások mellett, meghitelesítettek. Ezek végeztével, az elnök kérdésre: hogy miután a büntető törvényjavaslat I. részének, a Büntetettek és Büntetésekéről, tárgyalása bevégeztetett, a III. Rész fölvetelése akarnak-e a Rk azonnal bocsátkozni? Egy megyei követ szükségesnek tartá a véget, hogy e munka a Főrendekhez is minél előbb átmenessen 's hováhamarabb eredményre juthassunk, a bevégezt I. Rész országos ülésbe vinni, de minthogy e megállapított I. Rész a III. Rész, t. i. a magány-börtönrendszerrel van föltételezve, mielőtt átvitetnék, elhatározatni azt: vajjon a Rk a magány vagy a hallgató rendszerrel fogadják-e el, mert azon esetben ha a hallgató fogadtatnék el, az I. Rész újra tárgyalni kellene 's abban lényeges változtatásokat tenni. — Melly indítványra nézve az érdemes jegyző megjegyzé, miszerint addig, míg az I. Részben történt változtatások meg nem hitelesítettek, azt országos ülésbe át bocsátani nem lehet, annál fogva nyilvánítá, mikép azokat holnap köziratba bocsátandja. — Némelyek időelőttinek tarták az I. Résznek országos ülésbe vitelét, minthogy a megyék nagy része még nem küldött követeinek e tárgyban utasítást, pedig midőn a Codex fölvetele kerületileg elhatározatott, azon reményök maradt az utasítással nem bíró követeknek, hogy országos ülésben fogják a veendő utasítás értelmében szavazatukat kiigyonlíteni. Sőt egy megyének követe azon okból is időelőttinek tartá azt, mert a magány vagy hallgató rendszer eldöntése után még az utolsó fejezetet is, a börtönök felállítására 's fenntartására szükséges költségekről, tanácskozás alá veendőnek hívé; mivel, ugymond, míg a költségek honnan vétele iránt tisztában nem vagyunk, addig e tárgyban tovább haladni haszontalan munka. — Mások pedig az indítványt pártolák ugyan, de különböző okokból indulva ki. Egy megyei követ, — ki, midőn arról vala kérdés (aug. 16-án, XXXIX. ker. ülésb.): e választmányi munkát tanácskozás alá vették-e? utasítás hiánya miatt 's következetesség tekintetéből, annak fölvetele ellen szavazott; — azért kíváná az I. Rész országos ülésbe vitelét, hogy azon két hét előtti végzéssel, miszerint a büntető törvényi javaslatnak utasítások hiányában is rögtön fölvetelét határozzák a Rk, a következetesség megtartassék; mivel, ugymond, ha azon okból, mert minden követnek utasítása nincs, országos ülésbe vinni e munkát nem mernők, azzal azt mondanók ki: hogy a kerületi ülések semmit sem jelentők 's diplomatikai tekintet nélküliek, bennök lehetvén utasítás nélkül is végezni, midőn országosan nem. — Mások hasonlóul pártolák az indítványt; de nem mintha ellenkező esetben a kerületi ülések diplomatikai jelentőségét veszélyben fogogni látnák, mi épen úgy lehetne veszélyeztetve az által, ha csakugyan utasítás nélkül a munkát többi részeibe átmenének: hanem mivel azzal egy lépés tételük az országgyűlésnek vége felé; mire nézve az utasítások hiánya akadályul nem lehet, mert ha az minden esetben föltartóztatná a tanácskozást, egyes megyék akármikor is az által, hogy követeiknek utasítást nem adnának, meggátolhatná az országgyűlés munkálkodását 's tepedésbe helyeznék azt. Sőt a költség honnan vétele kérdése sem lehet akadályul, mert hiszen azt ki mondhatni előlegesen, hogy azt az országos pénztár teljesíti; honnan azt majd később határozhatni el. — Továbbá annyival inkább lehet azt országos ülésbe vinni,

mert az alatt, míg az I. részben tett változtatások leiratnak 's hitelesítetnek fognak, e hó végén levén többnyire a megyei gyűlések, beküldhetnek az utasítások. — Elágazván a vélemények, az elnökség szavazatra azon kérdést tevő: Bevitessék-e a magány vagy hallgató rendszer megállapítása után az I. Rész országos ülésbe, vagy nem? 'S a szavazattöbbség azt bevitetni elhatározá. — Most annak kelle eldöntetnie: a két rendszer közül melyik fogadtatni? Mire nézve, a jegyző által a választmányi jegyzőkönyvnek Vdik ülése 's a VI. ülés két első pontjai, melyekben a két rendszer mellett 's elleni okok foglaltatnak, olvastatván föl. Előadtnak itt mindazon tekintetek, melyek a magányrendszert a hallgatónál célszerűbbnek bizonyítják, 's melyek az országos választmányt annak elfogadására határozzák; miszerint a magány-rendszer a börtönözés főcéljának, a javításnak, az elkülönített állapot magabaszállást eszközölvén, tökéletesen megfelel; a hallgató-rendszer pedig gyakorlatilag ki nem vihető, a mennyiben a hallgatás nemcsak szóval, de jellel is kijátszható; 's veszélyes a büntetett erkölcsére, mivel oly czégtörés gonoszokkal jut a még kevésbé romlott is ismeretségre, kik őt a kiszabadulás után a jó utról elcsábíthatják, 's mivel képmutatásra szolgál alkalmul 'sat. — Minek felolvastatása után egy megyei lelkes követ állott föl: jól rendezett fogházak kelleke, mondá, az: hogy ne árson az egészségnek 's az erkölcsnek, 's hazánkban jelenleg ilyen alig található; bennök nagyobb részint ragadó nyavalyák uralkodnak 's az összezárás és munkátlanság a rabnak erkölcsére károsan hat. Hazánkban Arad megye szoktatta a rabokat először munkára; 's már is tapasztalhatni több megyében annak hasznait. A magány-rendszernek elsőse azonban a hallgató föltött mind a most felolvasott jegyzőkönyvben, mind jeles hazai munkákban, minők b. Eötvös 's a derék jegyző Szemeréé, bőven ki van fejtve; meg van azokban mondva, hogy egyszerű az 's lélektani elveken alapuló, benne nem annyira a test mint a lélek, mellyé a bűn, büntetvén 's javítatván. Azon ellenvetés a magány-rendszer ellen, hogy abban a rabok megőrülnek, csak egyes esetekben áll 's a másik rendszerre is alkalmazható, mellynek azon hibája is van, hogy benne a korbács a fenyelemre nézve nélkülözhetetlen, a testi-büntetéseknek pedig ki kell küszöböltetnie; hogy pedig többé kerülne, azt ő nem hiszi, de ha igen, kötelessége a statusnak az erkölcsiség terjesztésére áldozni; 's ennek költségeit könnyen fedezheti. — Ez okból a magány-rendszer elfogadását ajánlván, az általános fölkiáltás által, egyetlen ellen-szavazat nélkül, eltagadtatott.

Pozsony augusztus 29-én.

I. kerületi ülés.

Miután egyik ker. elnök a dictaturának hátramaradása, és annak gyorsabb elkészítése iránt szót emelt, Szemere B. k. jegyző a tegnapi ülésben elfogadott magány-rendszer érdemében készített izenetet olvasván föl, ez köziratba adatott. Mielőtt azonban a tegnapi kerületi ülésbeli megállapodás nyomán a Rdek a büntető törvénykönyv III. részének a börtön-rendszernek tárgyalásába bocsátkoztak, egyik megyei követ a tárgyra vonatkozólag két tudnivalóra figyelmezteté a ker. táblát; 1) t. i. az orsz. választmány által a 17ik ülésben megállapított terminológiára, mivel szükséges előre tudnia, mi k értetnek az ezen munkában előforduló műszavak alatt, p. o. kik értetnek letartóztatottnak? 2) or a XVIIik fejezetben meghatározva lévő kerületi börtönök mennyiségére; — azon alválasztmányok — mond a szónok — melly a börtön-tervet készítette, annak elosztása igen nagy dolgot és kombinációt okozott, mellyel talán a Rk is majd hosszú időn át foglalkozandának. Tíz kerületre osztatván ugyan is a börtön, némelyikhez 15 megye 's kir. városok is kapcsolottak, még van oly kerület is, hol egy megyének magának, mint Bihar, külön börtön rendeltetett, a nélkül: hogy azon megyében lévő Debreczen sz. kir. város rabjai oda tartozók lennének, oka: miszerint a börtön építését 500 főre határozta az orsz. választmány, 's e miatt foglaltatott annyi jurisdictio együtve; hogy tehát a Rk drága ideje e féle kombinációk tétele által hoszura ne vonassék, indítványozá: kéressék meg a nmlt. k. személynek a % alatti tabella kinyomatására, (az % alattira szükség nem leszen), honnan könnyen megtudhatni, a hatóságoknak mennyi fél vagy több évre elítelt rabjai találtnak; minek nyomán a kerületi börtönök miképeni elrendezése is legelővidebb idő alatt elhatározható. Az indítvány közös elfogadást nyert; az elsőre nézve pedig az orsz. választmány 17ik ülésbeli jegyzőkönyv érdekllett sorai felolvastattak; — és így jött a büntető törvénykönyv III. része tanácskozás alá. — A II. fejezet 11ik Sát egy megyei követ utasításánál fogva módosítatni kívánta; előadá: miképen a büntetendő szegényebb sorsú még beteges nőszemély, dajka fogadására tehetetlen lévén, cse-

csemőjét anyai érzéssel a külön elzárt szűk kis kamrácskában nem szoptathatja, és ha csecsemője ápolásra a hatóság költségén kiadatik, az által könnyen megtörténhet, hogy a csak egy pár hónapra elzárt szerencsétlen szegény nőnek azon idő alatt emlői kiapadván, szabaddulása esetében majd anyai kötelességét nem teljesítheti; az emberiség 's erkölcsiség szempontjából tehát oly szerencsétlen nőnek egy különzött tágasb helyre — hol mindig gyermekét maga szoptassa, — rendelését kívánta. — Ennek ellenében felhozott: miképen kivételek lételevel a magány-rendszer fel nem állítható, és az visszaélésekre is szolgálhatna alkalmul; egyik szónok mondá: ünnepet ért az emberiség, midőn a nemzet a ker. ülésben a halálos büntetést eltörlötte, 's épen oly ünnepe van az emberiségre nézve teendő felvilágosításoknak is; de mind ezek mellett nem kell felednünk, hogy discussiók korában élünk, és nemcsak a törvényre, hanem a közönségre is kell figyelmünket terjesztenünk. A magány-rendszer tiszta fogalma hozza magával a büntetendő különkülön elzáratásukat, 's csupán ebben különbözik a magány-rendszer a hallgató rendszertől, ha a betegek szoptató-sok, 's mások számára két, három kórház építtetik, akkor a magány-rendszer alapja megromlik; minthogy pedig az a féle nőszemélyeknek elég helyök és alkalmuk leendő saját czellájokban a szoptatásra, 's hozzájuk az orvos, tanító, börtönbíró, 's ápolásukra a felvigyázó nő is bejárván, elkerülhellen szükségét az olyan kamráknak nem látja, 's így a szülő — a magány rendszer tisztaságában való megtartását kérte — Előadott tovább, hogy azokról az orsz. választmány gondoskodván, segítségükre az orvos, bába és nősegédek rendeltettek. — Válaszul adatott, hogy nincs világon oly rendszer, mellyben kivételt ne lehessen tenni, nevezetesen itt a betegek szükségese kórházat rendelni, mivel a betegnek gyógyulása alkalmával a mozgás 's tiszta lég, ugy szinte a szoptató nőszemélyek részére is a nagyobb kamara megkivántatik. — Az először szólott megyei követ továbbá előadván: miképen nem pusztá theoriából, de praxisból meríti tapasztalását; — mivel megyéjében már 2 éve, hogy a magány-rendszer behozatott, — kérdi az ellenzékétől; ha egy szerencsétlen ember megtévelyedik, azt is külön elzárt kamrácskájában kellend-e tartani? — ha a szerencsétlen anyának csecsemője, mihelyest elfogtván, dajkának nem adatik, lehetetlen, hogy azon 8 láb hosszú és 5 láb széles kamrácskában, hol soha tiszta lég nincs, anyai legédesb kötelességét teljesíthetné, 's azért kérvén a Rket, hogy legalább a gyermekágy első hónapiban, azon nőszemélyeknek tágasb tiszta levegőü kamara adassék; — az utána szólott pedig azt a 66. §ba kívánta igtattatni. Az előbb mondotakra pedig ismét viszonzotatott; — az igaz ugyan, hogy nincs szabály, melly alól kivételt nem lehetne tenni, ám de akkor már ne magány-, hanem mixtum rendszernek nevezük a felállítandó fogházakat; — az örültség nem a tisztátalan légből származik; Amerikában, hol az örültség legnagyobb számban az elzárt szerencselenek mutatkozott, első tekintetre igen fontos figyelmet gerjesztett, de későbbi vizsgálat után kivilágolt, hogy azt nem a magány-rendszer, hanem a pálinkától, mit a szerencsének mértékén felül szoktak inni, visszatartóztatás okozta, melly örültség azonban statistikai kimutatás szerint 30 napnál tovább nem tart, az illyeket tehát külön helyre elzárni nem szükséges, de a habitus örülteket igen is kell. A szülő borzad olyan czellától, mellynek tiszta levegője nincs, — 's ha csak ugyan kell a 11. §ban módosítást tenni, miszerint az anya ne prostituáltassék az által, hogy csecsemője szoptatóra kiadatván, elfogtván a tudassék, annál fogva olyan nőknek, kik czellájokban nem szoptathatnak, külön kamrákba helyzetését nem ellenzi. — Mondott továbbá: mikép az orsz. választmány is az emberiség szempontjából nagy figyelmet fordítani kívánván a szoptató anyákra, de hiába ő csak rab, 's nem lehet rabságában mind azen kényelmeket megadni, mellyek szabadságában eszközölhetők; mi az egészség dolgát illeti, a börtönterv az ország főorvosával Stahlly kir. tanácsossal közöltetvén, mondá: köszöni, mert az emberiség tekintetéből mást tenni nem lehetett volna; — és ha van időpont a magabaszállásra, mond egy szónok, épen akkor van az, midőn az anya csecsemőjét külön elzárva ápolja; egy-szersmind arra vigyáznia is kell — mivel az avégre rendelő kórházak, büntettek iskoláivá is válhatnak. Ezen discussiók után a szerkezet meghagyatott. — A 118. § egy szónok a 'c z i m' szót, r a n g'ra kívánta változtatni, mivel — ugymond — ha áll az, hogy a börtön főigazgatójának főszolgabírói czime leendő, akkor az érthetlik, hogy minden főszolgabírói foglalatosságokat teljesíthet; más értelem adatik azonban, ha akép fejeztetik ki, hogy a főigazgatónak főszolgabírói rangja leszen, melly észrevétel közhelyesséssel méltányoltatott. — A 143 §. egy másik megyei követ mondá: mikép a Helytartó-tanácsnak fel-

gyelői jogával nincs oly szoros összekapcsolva, hogy a rabok munkáinak bérbeadása előlegesen bejelentessék, ezt a szóló követ megyéje is minden feljelentés nélkül gyakorolja, de practica tekintetből eszközölhető nem lévén, kívánta a most nevezett §-t módosítani, 's akép határozatott el, hogy csak a szerződés megtörténte fog tudomás végett bejelenteni. — Végre a 172 §. a börtönöröknök szöröszima, sarknélküli csizma helyett adati rendeltetett, — a többi sokra a XII. fejezet végeig semmi észrevétel nem történt.

Pozsony augusztus 30-án.
LIII. kerületi ülés.

Ülés kezdetével a ker. elnökség jelenté, miképen kir. személynek ő excellja a . . . alatti rabok jegyzékének kinyomatására megkérletett, azonban a . . . alatti hivatkozottban a statialis állások foglalják, és így csak az indítványt tevő Palóczy L. jegyzőnek adott újabb utmutatás nyomán — mivel egyébkint igen bajos lett volna annak feltalálása — lesz felkeresendő, 's azonnali kinyomatása megígértetett. — Ezután a nyilvánosság és szólás szabadságán ejtett sérelem tárgyában készített 2dik üzenet, ugy a FÖRdi táblához meg nem hivatott némely magnásonak meghívására készült ikenet és felirási javaslat — valamint a büntető törvénykönyv I. részében tett változtatások szerkezete, és ugyan ehez készített ikenet hiteltelítetvén; — a változtatások szerkezeténél, hol a 469 §. után azokra, kik a törvénybe ütköző pápai bulla és brevére a királyi tetsvényt aláírják, ugyszinte azon fő papokra, kik kir. tetsvényt nélkül pápai bullát vagy brevét meggyökben kihirdetnek, vagy törvénytörő körleveleket bocsátanak ki, büntetés határozatlik, élénk 's hosszas vitakozás keletkezett; némelyek állíták, hogy jól lehet a püspököktől a javadalmak elvéthetők, de mind a mellett a polgári törvény azon hivatalától az egyházi férjfiut meg nem foszthatja, melyet a világi hatalom neki nem adhatott, mivel a püspöki méltóságra nem a királytól, hanem Romából nyeri confirmatióját, 's azért a büntetés szigorúsága a hivatalra kinem terjeszthető, minél fogva kívánták, hogy a püspökök büntetésére pénzbeli mennyiség határozassék. Mások ellenben felhozák, mikép a cath. hívek érdekében is a cath. egyház, olyan férjfiut, kinek tettét a világi hatalom criminalis büntetéssel súlja, egyházi méltóságában meg nem tarthatja, de a statusnak is jogának kell lenni, hogy az, ki kir. kinevezéstől nyert hivatalával visszaél és a törvényeket sérti, mind javadalmától mind hivatalának gyakorlásától megfoszthatassék, mi a canonokkal sincs összekötésben, és ezen elv nyomán a büntetésre nézve újabb szerkezet állapítatott. Tovább azon új §-ra, mely szerint az állatkínzók büntetendők, lévén észrevétel, az ellenzék felhozá, mikép arra még hazánk népsége nincs megérve, 's azon törvénynek létesítése korai, 's kivihetlen. Egyébiránt is az állatkínzást a közzélemény által meghatározatni nem lehet, 's csak bírói önkénynek nyitatték tér, mivel más fogalma van az állatkínzástól a szegénynek, más a gazdagnak; p. o. a szegény kénytelenségből jobban csigázza marháját mint a gazdag; de azért kegyetlenkedési váddal még sem terhelhetni; — vagy ha valaki egy 24 éves lovat, melyből az erő kifogyott, nem kíván tartani 's agyon lövi, vajjon azért büntethetik-e? — Mások ellenben oda irányzák nézeteiket, hogy azon törvény a nép erkölcsösségére befolyást gyakorolván, általa a szelid bánásmódra fog inger és eszköz nyújtani, és az érdeklött törvény által csak a szántszándékos állatkínzók lesznek büntetendők. — E véleményben osztozott a többség, és a sérelmek öszveszedése iránt munkálkodni rendelt, 's minden fontosb kérdésekre nézve is a Förendek által kívánt országos választmányok, — 's végre h) a büntető törvény-javaslat I. része tárgyában. — Ezen ikenetek, kivéven az utolsót, helyben hagyatva a förendi táblához átviteltvén, ott szinte felolvastattak. — Legközelebbi országos ülésben a KK és RRnél a büntető tjavaslat I. része, a m. Fő RRnél pedig a 2ik ikenet folytatában a magyar nyelv ügye jövendő szönyegre.

Országgyűlési rövid közlés. Pozsony aug. 31-én. Országos ülés mindkét Táblánál. A KK és RRnél olvastattak, 's tárgyalattak következő ikenetek: a) 2ik ikenet: a turmezei sérelem; b) 2ik ikenet: az országgyűlésnek Pestre leendő áttétele; c) ikenet: némely főrendeknek az országgyűlésre leendő meghívata; d) 2ik ikenet: a magyar nyelv; e) 2ik ikenet: az országgyűlési szabad újságok; f) 2ik ikenet: a nyilvánosság 's szólásszabadság; g) ikenet: az országgyűlési szállások fizetése, 's a sérelmek öszveszedése iránt munkálkodni rendelt, 's minden fontosb kérdésekre nézve is a Förendek által kívánt országos választmányok, — 's végre h) a büntető törvény-javaslat I. része tárgyában. — Ezen ikenetek, kivéven az utolsót, helyben hagyatva a förendi táblához átviteltvén, ott szinte felolvastattak. — Legközelebbi országos ülésben a KK és RRnél a büntető tjavaslat I. része, a m. Fő RRnél pedig a 2ik ikenet folytatában a magyar nyelv ügye jövendő szönyegre.

Felirási javaslat a vegyes házasságokról a magyarországi rom. cath. papság által az egyházi szertartások megtagadása tárgyában.

(Vége.)

Ha már a roznyói és n. váradi püspökök által kibocsátott körlevelek és egyházi rendeletek súlyos törvénytörések valának, az ország primása által a legközelebbi országgyűlésnek berekesztésével tartott papgyűlés után kibocsátott és minden egyházi főpap által elfogadott körlevél, és ennek folytában általánosan követett eljárás valóságos alkotmányelleni közsérelem. Jól tudta az ország primása, jól tudta minden főpap azon e g y h a n g u rosztalát, mely a nagyváradi és roznyói körlevél és egyházi rendeletek által az ország minden törvényhatóságában támadott; jól ismerték azon ingerültséget, melyet a nagyváradi és roznyói események felletti tanácskozás az országgyűlésen gerjesztett és előre láthaták, hogy ezen ingerültség nemcsak csilapulni nem fog, hanem még növekedik, ha a nagyváradi és roznyói püspökök cselekvését magokévé téve, kiterjesztik azt az egész hazára; hogy tehát cselekvésük e hazában éltető gyökeret verni soha nem fog; és mégis nem gondolva Felségednek kegyelmes parancsolatjával, semmibe sem véve honfirtásik keserű aggodalmát, nem tekintve a lelki nyughatatlanságnak kiszámíthatatlan tömegét, mely cselekvésük mulhatlan következtése lön, semminek nem tartották a törvénytörést folytatni és ez által oly törvénykivüli, sőt törvényfeletti állást igényelni, mely a polgártársulat minden viszonyait felbontja. És itt öszinte egyenességgel kimondjuk Felséged előtt, hogy ha a r. cath. papság lelkiismeretének és dogmáinak ürügye alatt a vallásos törvényeket megszegi, azoknak szentségét tetszése szerint felbontani, egy külső hatalom parancsait a törvény rendeleteknek elibe tenni felhatalmaztatnék; ha a r. cath. papság törvényelleni cselekvéseire nézve a solidaritásban kereshet és talál erősséget és így cselekvésüket Felséged a legszigorubb módok által nem gátolja: a protestans és r. cath. polgárok között annyi vérrrel, annyi áldozattal, annyi erőköddel szerzett és az idő által meggyökeresített közbéke nincs többé; mert ha a r. cath. papság önkényesen félre teheti a törvény eddigi rendelkezését, mivel a romai pápának brevije vagy lelkiismerete parancsolja, idő jártával félre teheti a többit is és a lelkiismeret közelíthetelen menedékbe vonulva vissza, nincs biztosíték, mely a protestans vallású felekezettük jogviszonyait kézen tartaná; sőt ha e példát más polgárok élként alkalmazzák, és a helyett, hogy a törvénynek törvényes utoni megváltoztatását sürgetnék, cselekvésekre közvetlenül feljogosítva vélik magokat: a levelezésesebb, legdulékonyabb tanoknak tég és korlátlan ut nyitják. Pedig mennyi megelégtelenség van hazánkban a fenálló törvények iránt!

Reményeltünk is, hogy Felséged, ki előtt mindezen tekintetek ismértenek nem lehetnek, mint a törvények örje az 1839 apr. 27kén kiadott leirat nyomán dicső atyjának azon halhatatlan emlékeztető példáját követve, mely Gombos Imre és Szepesy Katalin vegyes házassági ügyét illetőleg az esztergomi vicariushoz intézett 's 1839 évi máj. 22kén kelt 1025 számú leirattal felállított; apostoli kir. hatalmánál fogvást e bajnak, mely Európacsaknem minden országaira eláradni indult, azonnal kezdetben gátot vetend, sőt azt gyökerestül ki fogja irtani: azonban e szíp remények, azon bizodalom, mellyel Felségednek törvénytöréséhez oly szives örömet ragaszkodánk, teljesülésbe nemcsak nem ment, sőt Felséged kormányának ez ü g y b e n kiadott rendeletei sérelmesek valának.

A linczi békekötés 5dik pontjában 1645. évben említés tétetik: hogy a vallásbeli intézkedések általhágoji ellen a legközelebb tartandó országgyűlésen vagy Ulászló 6dik decretumának 8dik szakasza újittassék meg, vagy más valamely aránylagos büntetés 's annak végrehajtója is rendeltesék, így alakult az 1646. 1647. évi 14d. törv. cz., mely miután 1791: 26. törv. egyenesen ezen békekötések megerősítésén alkottatott az által a 12 szakaszban, nemcsak, hanem az 1645. évi békekötés értelme szerint egész általánosságban föllevenitve van E törvényre támaszkodva tehát, több meg e y e oly lelkiszerzők ellen, kik a vegyes házasságoktól szokott szertartásokat megtagadták, közkeresetel indított és e törvény szigorú végrehajtásától várta, ha nem gyökeres orvoslását is, legalább a megsértett törvény kibékítését. E pörök a fömlgy udv. kancellaria utján Felséged legfelsőbb felügyelési jogánál fogva értesülés végett fölkértevé, többé viszsa nem küldettek, vagy megsemmisítettek.

A mellett, hogy ily eljárást — midőn a legfelsőbb kormányzók bizonyos világosan kimondott ezéblő a törvényhatóságoktól hivatalos irományokat felkér és viszsa nem küld — a fölkormány méltóságával megegyeztetni nem tudunk; sértve látjuk az 1790: 12. törv. azon rendelkezést is, mellyel fogva az határozatlik, hogy a perek lefolyása törvénytelen parancsok által ne gátolassék, mert az 1647: 14. törv. egyedül a föllebbvitelt birtokon kívül az országgyűlésre hagyván fel, minden oly parancs, mely az említett törvény rendelkezését indított perek folyamatát gátolja v. azok eltörlesztését, törvénytelen. Folyamodtak a megyék Felséged elibe számos felirásokkal: tudva volt Felséged előtt azon ingerültség, melyet a pástori levelek támasztottak: az 1791: 26. törv. rendelkezése sem lehetett homályos, mert hiszen Felséged volt az, ki 1839. évi apr. 27kén kelt körlevelét kibocsátotta: és mégis orvoslás nemcsak nem érkezett, sőt azon ut is, mellyen a megyék a törvény világos rendelkezését követve ön törvénytörő állásukban keresték azt, a törvény világos megsértésével sok esetben előtűtik elzárattot.

Tudva van a történetirásból azon állhatatosság, mellyel a magyar királyok Felséged dicső emlékeztető eldödei

Magyarország függetlenségét belső viszonyaira nézve a romai pápától rendíthetlen szigorúsággal fentartották; hogy vallás színe alatt a polg. törvényeket sértő rendeletek az országban ne hirdettesenek; e ezéblő örzötték Felséged eldödei azon megbecsülhetetlen jogot, miszerint a romai pápa bullát és breveit 's bármi nemü rendeleteit kir. engedelem nélkül közre tenni nem szabad; és mégis Felséged a romai pápának az 1841k évi apr. 30kán kelt brevét legfelsőbb helybenhagyásával megerősítette; igaz, a szokott óvás mellett, a mennyiben tudniillik az ország törvényeivel nem ellenkezik; és e részben nyíltan megvalljuk, az ország primása részéről is visszaélést láttunk azon bizodalommal, mellyel Felséged benne helyezni méltóztatott, mert neki, mint hazánk egyik egyházhivatalnokának tudnia kell azon törvényeket, mellyeken a vallásbeli különböző felekezetek viszonyai nyugosznak; tudni ki kellett tehát azt is: a Felséged jóváhagyásával megerősített breve miben ellenkezik a hazai törvényekkel, — és ő mégis azt egész kiterjedésben közzé tette nemcsak, hanem új körlevél által megtartatni parancsolta. Azonban tagadni nem lehet, hogy Felséged jóváhagyása, ámbár feltételesn adattott is ki, a magyar kath. főpapak törvénytörésüket némileg megerősítette és az 1791: 26. t. czbe ütközik.

Ezen törvénynek főczélzata a különböző vallásúak között a békének, kölcsönös bizodalomnak és egyetértésnek fentartása, a haza közjávára; a r. cath. papság és békének 's bizodalomnak hadat üzent, a kedélyek között gerjesztett vita nöten nő 's a megyék tanácskozási tereméből elszűnyedett az ország minden vidékeire; sőt némely hitközönokoknak a szavalószékéből mondott botrányos tanításai által nem kis mértékben élesedett. E harcot megszüntetni, a békét helyreállítani 's a megsértett törvénynek elégtelést szerezni, biztosítani a jövendő: törvényhozói szent kötelességünk.

Kérjük azért Felségedet: a papi körlevelekre rosztalás kimondani 's azokat megsemmisíteni, az 1617: 14. törv. fogva indított pereket további folytatás végett a megyéknek visszaküldeni; a pápai brevére adott placetumot visszavonni, a rom. cath. papságot pedig a törvény megtartására szigorú eszközökkel szorítani; egyszersmind, miután a placetumbeli óvás elégtelenség látszik, hogy az ország törvényei a pápai bullától sértetlenül megtartassanak, jövöre nézve minden oly brevétől és bullától, mely az ország törvényeit bármi csekély részben sértene, a placetumot általában megtagadni; azon breveket pedig és bullákat, mellyeket placetumával helyeslend, országgyűlésre az ország rendei elibe terjesztetni k. méltóztatssék.

De míg ezek által, bár lecsilapund az ingerültség, helyreállítatik a megzavart béke 's kiegyenlítetik a kölcsönös jó érzemény jövöre nézve; — bár elég lesz téve a törvény büntető rendelkezésének; — nem lesznek megszüntetve mégis minden káros következményei, mellyek a szokott szertartásoknak megtagadásából származtak; mert vannak vármegyék, mellyekben határozatok történtek, hogy a vegyes házasságok nem kath. lelkipásztor előtt is köntessenek; az ily házasságokból született vagy születendő gyermekek tovább is viselni fogják átkát azon somoru öszszűtközésnek, mellynek közvetlen áldozatul ők estenek. Nem akarták megszegni a törvényt sőt önszereleik orvoslása végett folyamodtak törvényes hatóságuk elibe, ezek pedig a panaszt, ismételt felirásuk által Felségednek siker nélkül terjeszték fel. A viszonyok ily felbomlott helyzetében, midőn a polgár a törvényhez ragaszkodik, a közállomány pedig annak megtartására azoka, kiknek teljesíteni kellene, reá szorítani nem képes, — ha a törvényhatóságok, a vegyes házasságok kötésének más módjában kerestek óvást a vétek ellen: ez oly esemény, mellyet a körülmények szükségai mentenek, mellynek következtését oly polgárookra hárítani, kik törvényes előjárásúak iránti bizodalomból a szerint cselekedtek, nemcsak igazságos nem lenne, de kegyetlenség is. — Törvényt ohajtnak tehát, hogy oly vegyes házasságok, melyek az 1839. évi mart. 15d. napjától, ugymint a n. váradi papi körlevél kibocsátásától ezen törvény kihirdetéseig nem rom. kath. lelkipásztor előtt, vagy akármely más, az illető törvényhatóság határatáiban megszabott ünneplyes módok szerint kötettek, ugy szinte az ily házasságokból eddig született vagy ennekutána születendő gyermekek törvényeseknek kijelentessenek; hogy pedig ily házasságokról jövöben kétség ne támadhasson, szükségesnek látjuk elrendelni, hogy minden megye e törvény kihirdetésétől egy év alatt az ily házasságokat hitelesen öszszeírni 's ezen öszszeírást az illető batorságosításá végett levéltárába letétetni köteleztessek. — A kik egyébiránt — 's a t.

Válasz-üzenete a mgos fő RRnek a magyar nyelv tárgyában a t. KK és RRhez.

Ö es. kir. fő hűsége és a mgos fő Rk áthatva ama nagy érdekek fontosságától, mellyek a nzi nyelvnek rendelkezési helyére való emeltetését sürgetik, teljes mértékben oszjtják a t. KK és RRnek azon hazafiu buzgó kívánságát, miszerint mindazok után, mellyek az 1790k év óta, fejedelmi kegyelmes hozzájárulással orsz. gyűlésileg a magyar nyelv gyarapodására üdvös sikerrel történtek, most már törvény által mondassék ki általános szabályul, hogy Magyarországon ezentul ugy országllái mint hivatalos nyelv egyedül a magyar legyen. Méltányosnak látják azonban azt is, hogy Horvátországra nézve, tekintve annak nem magyar ajku lakosait és egyéb helyzetét a magyar nyelv használata iránt különös intézkedések hozassanak. És midőn egy részről a honi nyelv körének terjesztését és az ebben ezzel válhatlan kapcsolatban álló nemzetiségnek szilárdítását jelen törvényhozóink hivatalosságuk fő kötelességei közé számítják, más részről az igazság és méltányosság tekintetének hódolva oly törvényes intézkedést látnak Horvátországra nézve a legcélszerűbbnek, mely a t. KK és Rk üzenetében felállított elv szerint a jó polgárok belső nyelv viszonyaiba elnyomólag ne hasson, sőt

Pozsonyi hírek.

Pozsony, aug. 26. Hogy aug. 20-án sz. István király ünnepe volt, azt talán mindenki tudja széles eha- zában, de hogy olyanok történhetnek, millenek itt nem történtek, azt kevesen tudják. Lesz, lesz néhány szörzalhasogató, kiknek orruk hosszabb mint sz. István tornya. de agyvelejök épen olyan mint a híres olaszor- szági kutyabarlang, melyből tehát oly nehezen húzhatni ki az egészséges gondolatokat, mint peleskei notárius uram kardját tokjából. Es ezen so i d i s a n t észtanászok meg nem fogják foghatni, mikint történhetnek olyanok, mik még sem történtek. Történt pedig azon a napon, hogy az öregtemplomharangok zúgó zenéjének kondulása után is- teni tisztelet kezdődött; de hogy párduczos, atilás, dol- mányos, mentés, zrínyies, aranypaszományos, ezüst cza- frangos, himzett zekés akár öregek, akár fiatalok megje- lentek volna — az nem történt. Voltak ugyan ketten hár- man, de biz azok sem öregek, sem fiataloknak nem lát- szottak; tehát, — mivel az extremumokat nagyon ked- veljük, a bórndrágot pedig, értem a m o d e r a t a d u - r a n t - o t, azaz, a j u s t e m i l i e u - t nem igen cizírogat- ják honunk virágos és tövises ajkai — számba nem vehe- tők. Hiába néztem jobbra is balra is: hiába nyomultam a felékesített padokig, melyekben egy v a c u u m h o r r e n - d u m uralgott, nem ugyan szóval, de makranczféle hall- gatással. No mit sem tesz még, gondolám magamban, mert nyomban más gondolat azt sugta: q u o d d i f f e r - t u r n o n a u f e r t u r. Azonban elhangzott már a g l ó - r i a, 's lelkem nyugtalanságából gyanítom, hogy a még sem megjelenők merényileg, de nem érnyleg, koc- káztatják glóriájokat. Elnémult már a c r e d o i s, 's be- sönben azt rebesgette valami: n o n c r e d o, hogy a nem érdekelt érdekeltek a c r e d o b a r á t a i. Ekkor megpillan- tok egy ismerőt, hozzá simulok, 's kérdezem: nem tud- ja-e okát ezen ünnepélyes kopárságnak? Ó a politikai morál physikájának gravitációjából kezdé magyarázgatni e tüneményt; én pedig keresztet veték és tovább mentem. Másnap összejövök egy bizonyossal, ki olly félkomoly fél- vándor intermezzót arczonásával, olly nyulmoz- gékony kanyarulatokat tőn szemével, olly kandiságot ébresztő vállvonítások kíséretében szől, olly musikális fogású taktussal verte a levegőt, olly igen fecskenedte ábrámat szája légkörének nem épen rózsailatu záporával, olly borzasztó izmos, de szivességből fakadó, könyöklő- késekkel feszíté figyelmemet, olly ármányos taktikátlan- sággal toppantott tyukszememnek siralomvölgyébe, hogy mosolygósomat a kedveltség, kedveltségemet a türel- melenség, türeltelenségemet a bosznakodás dobta ki a nyeregéből, 's én minden teketória nélkül, megtámadtam, mondaná meg: tud-e valamit vagy nem? Ó kelme látván, hogy nem tréfálok, poszturába helyezkedék, 's tudomra adá, hogy a sz. istváni ünnepélyre azért nem jelenték meg az egyébkint bizonyosan megjelenendettek, mivel az nem volt s u o m o d o s t n u l l o m o d o h i r d e t v e. Van valami a dologban, gondolám magamban; mert igen kevés ember v i v u m c a l e n d a r i u m, és sokan még a holt kalendá- riomba sem igen szeretnek kukkantani. De eszembe jött az is, hogy sokan Bécsbe mehettek; — fogadni azonban nem mernék, mert nem tudom, miért hozzam rettegésbe erszenyemet az olly kellemetlen conjuncturáibai kukkantá- somnak szerzőiért — hol nagy díszszel ülök István kirá- lyunk ünnepét. Az is lehetséges, hogy többen első kirá- lyunk iránti neveltséges ellenszenvből nem jelentek meg, mert vannak ám olly furfangos emberek is, kik neki idézőlevelet szeretnének küldeni, hogy számot adjon ma- gyarföldi sáfárkodásáról. De szerencsére nagyon távol vannak egymástól: ő igen magasan; ők igen alant. Végre az sem lehetlen, hogy számosan irtóznak az öregtem- plomba menni; irtóznak pedig azért, mert csonkatornyu, mely tulajdonsága olly visszariasztó gondolatot támaszt- hatna agyukban, mintha ők, midőn oda mennének, cson- katornyuba záratnák magokat; már pedig tudjuk a c o r - j u s j u r i s b o l, hogy ez rettentő kitüntetés volt valaha. 'S e szerint a pozsonyaiakra is gördül valami a nemzeti bűn terhéből, mely a megnemjelenés homályos napjának vil- lágos árnyéka; mert megfoghatlan azon izetlen öröm, melyet a pozsonyaiak e csonkatornyuk daczos állásában találnak. Ha tehát megmászáljuk mindezeket, könnyen át- látandjuk a templombani jelenlétlenség természetességét. De máskép áll a dolog, a miskolcziai fölségelésére szinte vasárnap adott hangversenyvel; mert itt nem hiányzott a hirdetés, ellenben hiányzott a csonkatornyu, következéleg logice nem hiányozhatott a közönség, és physice mégis hiányzott. Ez így levén, elvesztem okoskodásom fonatát, melynek megtalálását szerkesztő urra bízom, addig pedig engedelme anticipációjával pauszálni fogok.

Megyel közlések.

P e s t b o l. Aug. 29. (Közgyűlés folytatása) 4) A tiszti- és követválasztási, 's megyei tanácsok alkalmával történni szokott kihágások megállása tárgyában készült munkálata a kerületi választmányok megvizsgálás 's adandó utasítás végett, alválasztmányra bízott. 5) A büntető törvénykönyv tárgyában követeinknek már pozitív utasításra levén szükségök, az orsz. választmány jegyzőkönyvének 6 — 34dik lapjain megvitattott főelvek legnagyobb részben az országos választmány véleménye szerint fogadtattak el, némelly pontokra azonban némi megjegyzések történvén, különösen, hogy a magány és hallgató-börtönrendszer közül a magány-rendszer pártol- tassék; e részben mindazáltal tapasztalatilag legbiztosab- ben szereshető isméret végett, olly országokba, hol ha- sonló intézetek léteznek, most mindjárt két költségen küldetnének olly egyének, kik e tárgyban már gyakorla-

ván be a KK és RRhez, miszerint f. é. maj. 3-án tartott tiszti- és követválasztások alkalmával katonai erő haszná- latával fosztattak meg választási jogok gyakorlatától: — a KK és RR, — mivel Fehér megye azon gyűlés rendet- lenségeinek megvizsgálására kir. biztosságért folyamodott. — az előadás érdemleges tárgyalásába nem ereszkednek ugyan; de mivel a vizsgálásra kiküldendő kir. biztos tu- dósítása felvilágosító adatul szolgálhatand a KK és RR azon munkálkodásának, mellyel a már több megyék vá- lasztási 's tanácskozási ülésein történt kicsapongások jö- vendőre minden oldalról megállása iránt ezen ország- gyűlésen elmulhatlanul intézkedni kívánának; — ez oknál fogva jónak látják ő Felsőget megkérni, hogy a főnérd- lett eset nyomozásában eljárando kir. biztos jelentését, hasonló tárgyban újabb időkben foglalatokodott vagy most foglalatokodó más kir. biztosok tudósításaival együtt, — az országos RRel közölni méltóztassék. Melly tárgy iránti felirási javaslatukat ide mellékelvén a KK és RR 's nem kételkedvén, hogy azon aggasztó tör- ténetek jövődjörei megakadályoztatását, 's annak eszközei elősegítését a m. FÖRR is ohajtják: e felirási javasla- tunknak elfogadására ő cs. kir. Fhgét tisztelettel kérik, a m. fő RRet pedig bizodalomteljesen szólítják fel. — Felirási javaslat (ugyan e tárgyban.) Fehérmegyének 1000nél több nemesei olly panaszt terjesztvén előnkbe, miszerint a megyéjükben f. é. maj. 3-án tartott tiszti- és követválasztások főispánuk állítólag a nélkül, hogy tetleges rendtelenségek estek volna közben, a panaszok ellen csak azért, hogy alispánságra a ma- guk kitűzöttjét is kijelölni kérték, a gyűlés helyére ka- tonai erőt rendelt, és őket a választásbaai részvétel jo- gától megfosztotta volna: — e tény, mennyiben való lenne, alkotmányos intézményeink egyik leglényegesebbjén ér- zékeny sebet ejtene, 's azért gondoskodásunkat, 's komoly figyelmünket igényelné: mivel azonban maga Fehérmegye azon választó gyűlés alkalmával történt kihágások meg- vizsgálására az 1805 5d. t. cz. nyomán Felsőgethez kir. biz- tos kiküldéséért felirt: — a panasz érdemleges tárgyalá- sába nem boesátkozunk. De minthogy e folyamodás következtében kiküldendő kir. biztosnak vizsgálása eredményéről adandó tudósítása egyik felvilágosító adat leend azon körülményekre nézve, mellyek némelly megyék választó 's tanácskozó gyűlésein ez utolsó évek alatt történt visszaéléseket 's kicsapongá- sokat idézték elő; mi pedig — mint azt f. é. jul. 12én költ felirásunkban kijelentettük — e szomorú jelenetek jövődjöre megállása tekintetéből a bármely oldalról kiágások kellő megabálázása 's megfenyítése iránt a jelen országgyű- lésen czélszerűen intézkedni, 's arra nézve megállapítandó törvényjavaslatunkat Felsőgetnek felmutatni szándékozván, e munkálkodásunkban a történeteknek kulforrásai köze- lebbi okaira vonatkozó adatok figyelembe vételét szük- ségesnek tartjuk: ez oknál fogva hódoló tisztelettel kér- jük Felsőget, miszerint a fehérmegyei esemény megviz- gálására kiküldendő kir: biztos eljárását siettetni 's jelen- tését a más megyék folyamodására hasonló történetek nyo- mozását újabb időkben végre vitt, vagy azzal jelenleg foglalatokodó kir. biztosok tudósításaikkal együtt, velünk közölni 's ekepen alkotmányos életünkbe beharapóztó e körjelenség orvoslásában igyekezetünket, annál is inkább minthogy Felsőget maga a jelen országgyűlésre lebecsá- tott kir. előadásainak második pontjában atyai gondjait e tárgyra is kiterjeszté, elősegíteni méltóztassék. Egyéb- iránt 'stb. Válaszizenet a Fő-RRnek a nyilvánosság és szó- lásszabadság tárgyában. Azon számos és terjedelmes izenetek, mellyek a leg- közelebb két országgyűlésnek folyama alatt a nyilvánosság és szólásszabadság érdekében váltattak, eléggé tanusít- ják, mikép a kérdésben levő tárgyak böven megvitatva, a nézetek mindkét részről kimerítőleg kifejtve valának. En- nélfogva ő cs. kir. Fhgése és a mlgós FÖRR a tárgy to- vábbi vitatását, minthogy új okokat a t. KK és RR sem hoznak fel részükről, fölöslegesnek tartván, több rend- beli izeneteikben kijelentett elveikhez ezuttal is ragaszkod- nak, és a t. KK és RRet egész bizodalommal szólítják fel, hogy miután a panaszolt események következményei ő Felsőgetnek kegyelmes rendelete által megszüntetek, azon alkotmányos jogok pedig, mellyek iránti aggodalmukat nyilvánítják, most, midőn a büntető törvénykönyv kidol- gozása még a jelen országgyűlésnek teendő közé tar- tozik, czélszerű törvények alkotásával leginkább biztosít- hatók, az e tárgyban felirásnak sürgetett felterjesztésé- től előllani sziveskedjenek. Válaszizenete a mlgós Fő-RRnek a jelen országgyű- lések sz. kir. Pest városába való áttétele iránt a t. KK és RRhoz. Az országgyűlésnek Pestre való áttétele iránt ő Fel- ségéhez intézendő felirásban a tárgy érdemére nézve ő cs. kir. Fhgé és a mlgós Fő-RR megegyeznek, egyedül annak szerkezetére van észrevételük, hogy miután a föl- irásban felhívott és az 1830-dik évi december 2ról kelt kegyelmes kir. válasz nem ő cs. kir. Felsőge a most uralko- dó fejedelem, hanem dicső emlékezetű Felsőges atyja által adatott ki: a felirás kitételei is a szerint volná- nak alkalmazandók, és a fölírás kezdete így módosítat- nék: „az 1830dik évi országgyűlésről fölterjesztett azon nemzeti közkívánatra, hogy az országgyűlés Pestre (létes- sék által — üdvözült fels. urunknak ugyanazon évi decem- ber Skén kelt ebbeli kegy. kir. választát, hogy (ezen sza- vak „cs. kir. Felsőget“ kimaradván) az igazság gyorsabb kiszolgáltatása iránt 'stb. Továbbá ezen szavak után: „az orsz. Karai és Rendei tehát e helyzetben“ iktattassék: „cs. kir. Felsőget dicső emlékezetű felséges atyjának fő- nebbi kegyelmes nyilatkozatát a nemzet folytonos hő ki- vánatát“ 'stb. A felirásnak többi tartalmára a mlgós Fő- RRnek észrevételök nem lévén, az előadott javítások el- fogadására bizodalmasan szólítják fel a KKat és RRket.

e részben azok kedélyeit megnyugtassa, de azért a magyar nyelvnek kizárólagos használatától olly közgazgatási tar- gyaknál, mellyekre nézve Horvátország a kormány és itélő- székekkel vagy Magyarország törvényhozásával vagy egyes törvényhatóságaival érintkezésbe jön, elrendelvének, eszközölje hogy azon kapocs, melly Magyarországot Horvátországgal egyesíti, és alkotvány szerűleg annak kiegészítő részévé teszi, magyar legyen. — Egyébiránt valamint Horvátországra, ugy Pozsega, Szerém, és Verőcze megyékre és Fiumei kerü- letre nézve szinte szükséges volna az általános szabály alól annyiban kivételt tenni, hogy miután a magyar nyelv tudománya még ezen törvényhatóságokban aránylag kevés egyénekre szorítottatik. 6 évi határidő tűzötték ki, melly- nek elfolytatás az eddigi szokás szerint gyakorlatban volt nyelv használata fen maradjon. Itt mindazáltal ő cs. kir. fő hercegsége és a mlgós fő Rk nyíltan kijelentik: hogy midőn az említett 3 megyét alábbi javaslatukban egyen- kint megnevezik, ez által akár Magyarországnak, akár a kapcsolt részeknek ezen megyékre vonatkozó jogait ér- dekelni koránt sem czéljok: sőt inkább ezen törvényes kérdés- nek megoldását a maga idejére 's helyére halasztani, addig pedig a kapcsolt részeket a mostani állásukban megtar- tani kívánják. — Ezen általános szempontokból indulván ki ő cs. kir. Főhercegsége és a mlg. fő RR észrevételeit- ket a magyar nyelv tárgyában közölt törvényjavaslatra a következőkben központositják. — A törvényjavaslat fő szakaszában foglalt tárgy érdemére nézve megegyeznek, de czélszerűbbnek tartják azon szerkesztést, melly a mult orsz. gyűlésről felterjesztett. következőleg módosítva: — „Az 1550. 5ik 1569. 33. és 1572. 2. t. cikkelyben gyö- kezelt nemzeti közhajtás folytában ő cs. kir. felsége azon kegyelmes végtele, hogy a koronaurökösöknek, valamint a felséges uralkodó házból származandó többi fő hercegek és asszonyoknak, a magyar nyelv tökéletes tudományba meg- serdülő korukban beavatása részéről nevelési rendszerül megállapított legyen — törvénybe iktattatik.“ — A második szakaszról következő szavakat, „és a hozzá kapcsolt részek- ben,“ kihagyatni kívánják, részint mivel fölösleges, rész- int mivel az alábbi szakaszok ügyis szólanak az ezen részeket illető különös rendelkezésről. Továbbá ezen sza- kasznak azon tartalmát: „minden más nyelven készült hivatalos irat és oklevél érvénytelen“ így kívánják mó- dosítani „jövendőre minden más nyelven készült hivata- los oklevél vagy irat érvénytelen.“ Hogy e szerint a sza- kasz rendelete a már eddig készített hivatalos levelekre, vagy általában a magányos oklevelekre soha ne értet- hessék. A 3d. szakaszra nincs észrevételök. A 4. sza- kaszt akkép kívánják módosítani, mint az 1840. évi aug. 30kán kelt felírás mellett fölterjesztett, mellynek tartalma következő: „Minden magyarországi pénz magyar jelek- kel és körirással veressék 's minden egyéb alkár polgári akár katonai intézetnél is az ország czimere, színei és magyar körirással pecsétje használattassék.“ Ezen negye- dik szakasz után volnának iktatandók a Pozsega, Szer- ém, Verőcze megyéket és fiumei kerületet illető intézke- dések következőleg: „Pozsega, Szerém és Verőcze-megyékben, ugy szinte a fiumei kerületben is, hat év elteltéig az eddigi szok- kás szerint gyakorlatban volt nyelv használása fenhagyat- tik, melly határidő lefolyása után ezen megyék és kerü- let is kizárólag a magyar nyelv használatára kötelezeten- nek.“ Az 5d. szakasz helyett pedig, az előre boesátott általános nézetekhez képest, a következő három szakasz elfogadását javasoljuk: „A törvényhozás Horvátország belső nyelvviszonyaira elnyomólag hatni nem kívánván, 's ezekre nézve a fenálló szokást sértetlenül hagyván, a magyar nyelv általános alkalmazása kizárólag csak azon törvényhozási 's köz- igazgatási tárgyakra terjesztetik ki, mellyekre nézve Hor- vátország a kormány és magy. orsz. fő törvényeszekkel vagy Magyarország törvényhozásával, v. egyes törvényhatósá- gaival érintkezésbe jön. E szerint: „Minden köz 's ma- gány-ügyre nézve, mennyiben azok csak Horvátország kebelében, 's h o r v á t törvényhatóságok előtt folytatattak, 's h o r v á t törvényhatóságok 's törvényeszek ta- nácskozásaira nézve a latin nyelvnek tetszésök szerinti hasz- nálata fénhagyatik.“ „Magyarország egyes törvényhatóságaival, ugy szinte közgazgatási dolgokban a kormány- és magyar fő tör- vényeszekkel folytatandó levelezéseknek, a csatolva- nyokat ide nem érve, egyedül törvényes nyelve a ma- gyar legyen; mellynek használatára Horvátországnak or- szágyűlésünkhöz küldött követi is kötelezettek.“ A hatodik szakaszra nincs észrevételök. A 7. sza- kaszt azonban hiagyandónak vélik, mivel az által, hogy a főlebbi intézkedések létesülnek, mindazon egyedeknek, kik hivatalba lépni kívánnak, a magyar nyelvet tudni saját érdekükben álland: egyébiránt sem volna a méltányosá- gát megegyeztethető: hogy 10 év mulva olly egyedek, kik különben valamely hivatalra tökéletesen alkalmasok és érdemesek, annak megnyerhetésétől csak azért, mert a magyar nyelv megtanulására alkalmuk nem volt, elzá- rassanak. Melly előadott észrevételeknek a t. KK és RR részéről leendő elfogadását ő cs. kir. főhgése és a m. főRR annál biztosabban remélvén, minthogy ezek a közölt javaslat- tól a dolog lényegére nézve fölötte kevésben különböz- nek: egész bizodalommal szólítják fel a t. Kkt és RRket, hogy azokban megegyezni és azok szerint e felirási ja- vaslatot is módosítani sziveskedjenek: mellyre nézve a le- hető szerkesztésbeni észrevételek előadását a m. főRR ma- goknak fentartják. Izenete a KK és RRnek a Fehérmegyében folyó é. pün- kösd hava 3-án tartott tiszti- 's követválasztási zavarok felől kir. biztossági jelentéseknek többi hasonló kir. biz- tosági tudósításokkal együtt az országgyűlés elibe leendő terjesztése iránt a mell. Fő RR-hez. Fehér megye ezernél több nemesei olly panaszt nyujt-

tilag foglalkoznak, 's a tervezett börtönök felállításával majdan felügyelőül alkalmazhatnának. Ellenben némely, jelszen a következő pontokra nézve: ki itéljen a tény kérdése fölött, esküdtszék e vagy más bíróság? ki itélje el a pörbe-fogatást? van e itt helye a feljebbvitelnek? elválaszthatók e a tény kérdése a törvény alkalmazásától? A megsértett formákra nézve, 's érdemlegi feljebbvitelnek adatik e hely? az országos választmányi külön véleményekhez tartásuk magokat. — 6) A Jász-Kun kerületek belrendezése pártoltatik, 's az ország többi megyéi is e tekintetben felszólítottak. — 7) Pécs városának es Baranya megyének a Pest-fiumei vasutnak az említett városon, Aradmegyének a pest-szebeni vasutnak Aradvárosán keresztül vitelét szorgalmazó leveleikre, követeinknek, a vaspályánál a kitűzött két végpont között a kereskedés érdekében, 's a technikai lehetőségnek tekintve vétele előlegesen ajánlatik. — 8) A pozsegai körületi börtön építése pártoltatik. — 9) Hevesmegye kívánatlát, miszerint az együtt itélő albirák, ítéleteiket együtt hajtásák végre; 's a szóbeli perekben, midőn a kereseti őszlet a törvényszabta 200 ftot haladja, a bírói törvényes díj fizetessék: ámbár Pestmegye ezeket megyei határatat mellett is fogantatosíthatni véli; mindazáltal országos egyformaság tekintetéből, követeink utasításul adja.

Aug. 30-dikán, megyei gyűlésünk második napján, különös figyelmet 's részvétet gerjeszte, mindjárt az ülés elején Körös városa követének előterjesztése, ki sokoldalú 's élettapasztalásból merített okoskodással előadta ujonczállításkunk hiányait. Azon nép, ugymond, mely az ujonczállítással terheltetik, 1809. óta évenként 200,000 fr. toborzás-költséget fizet, mégis csak logközelebb is 38, előbb 30 ezer katonát volt kénytelen kiállítani, 's meglehet ily progressióval a capitulationalis tíz év eltelével ismét 40 ezer ujonczadással fog terheltetni, holott az összes magyar hadsereg csak 60,000 főnyi. Milly kevésse felel meg a czélnek, midőn a gyakorlott katonák helye egyszerre ily roppant számú gyakorlatlan 's hadban tapasztalatlan ifjakkal pótolatik? más részről milly aránytalanság, midőn az ujonczállításk terhe leginkább az akkor 18—20 éves ifjakra esik? mert noha országos határatat szerint a sorshuzás terhe egész a 32 évesekig kiterjesztetik, de azok, kik férjek 's családtyák, mindenesetre tekintet érdemelnek 's nyernek is. Aránytalanság, hogy azon fia, ki apjának egytelle a haza védelmének terhet nem viseli, midőn a többi testvér a sorshuzásba egyformán tartozik; a nemes ember eselése mentes, mintha ily nagy közérdek, magánosok érdekében egy két héti eselédhiány miatt történhet hátramaradásaért alárendelhetnének; a tanuló mentes a katonaságtól, 's mi azon panaszkodunk, hogy magyarok főbb tisztségekre nem alkalmaztatnak, pedig ilyenek ezekből válhatnának. Ezek 's több más okok eszközlik, hogy sok szüle 's fia a megengedett helyettesítés jótéteményével rendkívüli, 's gyakran végromlást okozó áldozattal is élni kíván; 's a közelebb ujonczállításk alkalmával ezokon legalább is kétszáz ezer fr. kifizetett, még pedig nem az összes adózó néptől, hanem azon esaládoktól, kiket a sorshuzás súlya ért, 's attól váltság mellett menekülni kívántak: mert minél több a kivétel valamely törvény alól, annál többen kívánnak alóla menekülni. — Katonáinkban nincs morális erő, mert nincs hazaszeretet, nincs polgári érzés; mert azon néposztály, melyből származnak, nem bír polgári joggal. — Ha tíz évi adó egyszerre kívántatnék az adózó néptől, nem lenne ily képtelenség, mint az, hogy tíz évre egyszerre állítson katonát, mert például egy termékeny év talán még elviselhetővé tehetné a rendkívüli adóval terheltetést, de azt kívánni, hogy 10 év-nemzedéknyi 18-20 éves ifjuság egyszerre állítassék elő, physice lehetlen. — E bajokra tehát a toborzasköltség eltörlésén kívül évenkénti aránylagos ujonczállítással kellene segíteni, mi által nemcsak az említett bajok mellőzhetnének, hanem az ország a kiszolgált katonákban is szükség idején roppant hadi erőt bírna. Morális erőt a capacitás possessorii v. is birtok-képesség eszközölhet; de a melyre szóló nem tartja czélszerűnek a kényszerítő törvényt. — E tárgyban követi utasítást kíván. — Az indítvány pártoltatik; 's szóló a követi utasítást-készítő választmány tagjaul neveztetett ki. — Ezután több törvényhatóság megkereső levelei olvastattak fel, melyek közül Zemplénnek országgyűlés alatt a kir. és hétszemélyes táblákon a perek folytatását, Szepesnek a XVI szépségi városok bekebelezését, Udvarhelyeknek, Erdélynek Magyarországgal egyesítését, Zólyomnak a censura által legujabban országgyűlési tudósításai nyomtatásának meg nem engedése miatt szenvedett sérelmeknek országos sérelmekint pártolását sürgető, 's többeknek a megyék közti levelezésekben eddig használni szokott czimzet 's megszólítás egyszerűsítését ajánló leveleit említjük. — Végre a sor megyei 's magános érdekű tárgyakra került.

Sárosban rendes levelezőnk tudósítása szerint f. ho 21-én kezdődött az évnegyedes közgyűlés; tárgyalásnak főbb pontjai ily eredményeket szűltek: A vallás tárgyában anyautasításához ragaszkodik a megye; az ősiség megtartassék; a majoratusok jövedőre tiltassanak el, a létezők maradjanak; a halálos büntetés maradjon, de csak azon esetben, ha a közálladalm batorsága szükségeli; a kisebb fokozatu testi büntetések tartassanak meg; a nemesek fölötti bírások ezentul is csak nemeseket illessen; a fogházi magányrendszer nem pártoltatik, a tevényhatóságok mostani fogházi hagyassanak meg; kerületi javítóházak pártolást nyernek; ezeknek fentartását a házi pénztár viselje; ha nemes egyén kerül oda, tartassa ezt öncsaládja. — A megyében szélvész, zápor, zivatarok sok kárt okoztak; széna nincs. Eperjesen két izben támadt tűz egy hét alatt, 's néhány kisebb ház hamvadt el.

Zemplénből, aug. 24. Tek. szerkesztő ur! A Pesti Hirlap 274dik számában nem lehet fel nem tűnni egy cikknek, mely az itt megürült megyei főorvosi állomás betöltendéséről szólván, azon ohajtás kíséretében adatik át a nyilvánosságának, miszerint a főispáni helyettes igazságszeretettől váratik e hivatalra Breznay orvostudornak leendő kinevezetése. — Ha e cikk írója e részben sajtót nézetét tudja a közönséggel, ugy tartalma ellen nincs észrevételünk; ha azonban közohajtást igényel sorrainak, ekkor kénytelenek vagyunk megjegyezni: mikint megyénk az idézett hivatalra betürend szerint 3 tagot terjesztvén kinevezés alá, bizonyosan ily alkalmasnak ítélte mind a három ajánlott egyént, hogy bármelyike kinevezendését a főispáni helytartónak a P. Hirlap levelezője által felhívott igazságszeretettel öszve tudandja egyeztetni; 's innen van, hogy mi részünkről az ohajtott kinevezést akkor is igazságosnak tartandjuk, ha nem Breznay János, de Fortmayer Ferdinand, vagy Steiner Sándor orvostudor fog a mélt. főispáni helyettes által főorvossá kinevezetni. Mi itt hallgattunk volna, ha a Pesti Hirlap levelezője cikkjéből a helytartó ur irányában némi erkölcsi kényszerítést nem látnánk önkint folyni az érdeklött egyén kinevezendése mellett, mellynek ellenében itt csak annyiban lépünk fel, hogy az olvasó közönség előtt eleve tudva legyen: mikép a P. Hirlap levelezőjének ohajtása nem az egész megye kívánata, mert a felterjesztett 3 egyén közül vannak Fortmayernek, de Steinernak sem hiányzanak épen olyan és annyi pártolói, a mennyi Breznaynak van, 's ez hogy így legyen, onnan is világos: hogy a megye felterjesztésekor nem eszkezdvén az egyének érdemei taglalásába, de mint mindnyáját alkalmas, egyaránt ajánlá főispáni helytartójának, meg levén győződve: hogy ő méltósága tapasztalt bölcs belátása szerint maga itélendi meg azt, mit kelljen e részben tennie. Mi tehát nem szólnok Breznay ellen, nem Fortmayer és Steiner mellett, csupán azt jelentjük ki: hogy a főispáni helyettesben igazságszeretettel hiányzani nem látandunk akkor sem, ha más és nem Breznay leendő kinevezve; és mi egyiránt fogunk akár egyik akár másik, akár végre harmadikának gratulálni. — Gondoljuk hát, hogy szerkesztő ur ebben nyilvánított véleményünket mielőbb már csak azért is lapjába felvevendi, nehogy országszerte terjedjen szó nélkül a Pesti Hirlap levelezője által megpendített ama koránsem közohajtást képviselő hír: hogy csak Breznaynak kinevezendése férne meg a mgos helyettes ur igazságszeretettel; — mert megfér biz azzal szintugy igen helyesen Fortmayer vagy Steiner tiszteletbeli orvosoknak kineveztetésök is.

Többen. KALOCSA aug. 30-ikán. Egyházunknak őshajdanából, a vértanuk emlékezetes korából, fentartott ajtatos szokása: kitünőbb erényekkel ékeskedett férfiaknak, különösen pedig főpásztorainak gyászünnepélylyel dicsőíteni emlékit, hogy kik messze távulról tetemeiket sirba nem kísérheték, legalább később teljesítésük tisztelkedésüket. Megvoltak és vannak ily ünnepélyeknek szellemi eredményei! mennyit köszönhetnek a történetek ily alkalommal mondott beszédeknek, tudja, ki a történetek kútforrását ismeri! — De főbb nyeresége azon erkölcsi hatás, mellyet a hallgatók szívében gyakorolni szoktak. Minden halandóságunkra figyelmeztet; egyszersmind túlvilágunkra, honnét az érdem jutalma, a bűn büntetése néz felénk; milly hajlékony szívünk hasonló körülmények közt előadott sent beszédekből üdvös neveljéseket gyűjteni, könnyen megfogható. — Ily ünnepet ült Kalocsa augusztus 30-án, midőn a f. é. július 2kán elhunyt klobusiczi Klobusiczky Péter kalocsai érseknek gyászos emlékezetét szokott ünnepélyes gyász-szertartásokkal megünnepelte. Az elhunyt felett főt. Szalay Imre veszp. kan. magyarul; fő-tisz. Szaniszló Ferencz nagyv. kan. pedig deákul szónoklott. A két szónokok megható ékesszólással előadott classici beszédjök fenmarad hallgatóik szívében. Az elhunytért

gyászmisét m. Pogány Albert pristiniai vál. püspök, a má megdicsőültért fő t. Farkas Imre fehérvári kanonok ur tartottak. Több káptalani megyei 's városi fényes küldötségek jelentek meg, főbb törvényszékeink közül országgyűlés miatt csak a felváltótörvénztől díszesítették. — A kir. biztos és főkáptalan buzgózkodása mindent megtőn, mi a megboldogult fő pásztor iránti tiszteletnek bebizonyítására, 's így az ünnep méltóságának emelésére megkivántatott. — Z alából, az aug. 31. tartandott közgyűlés eredményéről hiteles tudósítást mindeddig nem kaptunk, mi annál inkább aggaszt bennünket: mennél szebb reményekkel kecsegtethetők magunkat a közgyűlés előzményeiről nyert 29ről tudósítások után az adó ügyének diadala, 's Deák Ferencz országgyűlési követsége felől.

Külföldi hírek.

Szerbia. * * Belgrád, aug. 28. Vuocsics és Petronievics szerdán, aug. 23án léptek át a szerb határon. A viddini parancsnok, az ismeretes Hussein pasa (a janicsárok eltörlésztője) előre intézkedett tisztességes fogadtatásukról, számos nép kíséretében udvari emberei és tisztei közül néhányat, valamint egy beszállásukra szánt hintót is egész a határig elejökbe küldvén. Mint-hogy késő volt az idő, utközben is szálláshelyet készítették. Csütörtökön, aug. 24én érkezettek Viddinbe. — Itt Belgrádban teljes esend uralkodik. A Zimonyban létező szűkevények által egy bujtogatás kíséretére rendelt kereskedő, Valjevo Vukajlo Radojesics, Sabacban elfogatott, 's most itt törvényes nyomozás alatt van. A rend főtartására létesített hathatós rendszabályok 's a kormány ébersége kezeskednek, miszerint a esend nem fog veszélyeztetni az országban. De veszélyesebb is volna most, mint valaha a lázítókra nézve a bujtási kísérlet; minthogy valamennyi párt közt Vuocsics volt az egyetlen, ki elég észszel és erővel bírt, a legingerültebb kedélyeket és szenvedélyeket még a legnagyobb zavarban is fékezni 's a cselekvés idejére főtartani.

Itt közlöm egyszersmind a Kragujevacban f. évi aug. 30. aug. 1. tartott szerb nemzeti gyűlésnek Vuocsics és Petronievioshez intézett választát: „Midőn önök tegnap azon teljes elhatározásukat kijelenték, hogy a védur akarata és kívánatához alkalmazkodandnak, és meggyőztek bennünket arról, hogy a szükség, a haza és nemzet batorlote kívánják ezt, látták önök, mi nagy bánat és fájdalom tölté el keblünket, mi sok keserű könnyű ontánk, valóban inkább ohajtottunk vala meghalni, mint ilyesmit megérni. De, mivel önök, kik éltököt oly sokszor tevék ki veszélynek a hazáért, oly tanacsot adnak 's bizonyosokká tesznek, hogy sem esdekléseink, sem a legnagyobb kincsek, sem bármi áldozat a világon, miket oly örömet adnánk önkért, a dolgon nem segíthetnek, kénytelenek vagyunk ezt hinni, 's keserű sorsunknak, habár nem örömet, megadni magunkat. — Könyeink legyenek tanui határtalan szeretetünknek 's hálaünknek, önök által a hon javára tett szolgálatok 's fáradalmaikért. Hogy most már a jótékony usztávra szert tettünk, a szabadságot és kitünő jogokat élvezzük, mindezt jobbra és táu egyedül önöknek köszönhetjük. És önök, kik oda irányzák munkásságukat, hogy meghallgatás és törvény nélkül házábul csak egy gyermek se vonassék büntetés alá, vajjon önök-e kényszerítvök szemekink láttára a hazábul távozni, 's idegen földre költözni? Önök adának életet nekünk, és önöknek nem volna-e megengedve itt élnetni? és történnék bár ez mástul, csak ne védurunktól, kitől mindenkinek erőszakossága ellen jogaink és szabadságunk megvédését reménylök. Ah! ha e pohár elmaradhatna, minden vagyonunkat és kincsünket örömmel hoznók érte áldozatul. — Mi most engedelmeskedni fogunk nehéz sorsunknak, minthogy bizonyosokká tesznek önök, mikép ez máskint nem lehet; de örökké megmaradand a seb, hogy nem volt megengedve meghalunk azokért, kik értünk 's boldogságunkért éltököt veszélyeztük, hogy nem volt megengedve azokért esnünk áldozatul kik magokat értünk fölládozák. És mi nem szűnendünk ez igazságtalanság és bánat miatt panaszt intézni istenhez, 's a császárnak önök visszajöheteiséért esedezni. Azonban, bár hova forduljanak önök, szeretet és becsülésünk kísérni fogják; mindenütt tisztelet és dicsőség, mit egész világ előtt kivittak, várnak önökre. Bárhol legyenek önök, ott lesznek a mi szívünk, szellemünk és érzeményink is. Mi ugy fogjuk tekinteni, mintha önök köztünk volnának, és akarjuk is, hogy ugy legyen mint eddig; azért folyamodtunk a kormány- és tanácsshoz, hogy önöknek örök hála jelöl, utolsó időben huzott fizetésük jövőre is, meddig csak élnek, az álladalmi pénztárból kijárjon. Önök végrendelete — az usztáv, a szabadság, és a nemzeti jogok, mint szentség örökre nálunk maradandnak.“

Spanyolország. Mint a Standard legújabb írja, Esparteronak Lissabonban nem engedték meg a ki- szállás, mivel az ottani spanyol követ, ki eddig vele tartott, az új madridi kormány mellett nyilatkozék.

August. Sdikan a miniszterum nagykorúnak nyilvánítván a királynét, Lopez az új miniszterium elnöke egy nyilatkozványt intézett hozzá, valamennyi minisztertől aláírottat, mely főbb vonásiban így következik: „Királyné! A nemzet kormánya azt hiszi, hogy az utolsó kormányzóság, melyet önhibája 's a nemzet akarja bukta- tott meg, már csak rövid ideig tarthatá föl magát. Reménylök hogy a hatalom, mely a határokon olly nyomoru véget ért, az ország partjain le fogná tenni tiszteletreméltó hivatalát. Azonban másképp cselekvék, vagy mivel még az utolsó szempillantásban is bezárta fuleit a nemzet kívánata előtt; vagy mivel személyes bátorlételével igenis elfoglalva lévén, nem volt ideje nagyobb dolgokon, a kormány helyze- tén és méltóságán gondolkodni 'sat. A mód, mikép kelljen ideiglenesen a királyi hatalmat pótolni, meg van az alkot- vány által határozva; és a miniszterium a tartományok- tul egybehivatva és elismerve e célra újra egyesült 'sat. A nemzeti vélemény ideiglenes, 's azért gyöngye hatalmaktól nem várhatja az ország fölé tornyosult bajok elhárítását, sem azon erős és bölcs kormányzást, mely képes valószínű azon jókat, miket a nép joggal vár a képviselői kormánytól. — Ez okbul a nemzet azt akarja, hogy ő felsége maga kormányozza őt; ő felsége azonban e nemzeti kívánatot a nemsokára egybegyűlendő cortesben ohajtja meghallani, 's letenni az alkotmányzabta esküt, mit alkotmányserű uralkodótul a cortesen kívül, senki más el nem fogadhat, 'sat. Vajha a rázkodtató mozgalmak ide- je örökre lejárt volna, vajha ő felsége sinórmér- tékül a parlamentarizmus kormány elveit egyedül véve, a hatalom tévedéseit és visszaéléseit, valamint az álladalmi rázkodtatást kikerülhesse és elfojthassa, Spanyolországot sok ideig szerencsésen és dicsőségesen igazgatandó.“ Erre a királynő következőleg válaszolt: „A legbensőbb örö- mel értém a loyális érzelmeiket, melyeket a nemzet ideig- lenes kormánya legitt nyilvánította előttem, és azon naptól kezdve, melyben a cortes előtt az alkotmányra megeskü- szöm, azon fogok ügyekeznii, hogy a spanyolok szeren- cséjét biztosítsam.“

Victoria hg a Batis gözösön egy jul. 30kán költ nyilatkozványt intézett a nemzethez. Kijelenti, mikép ő so- hasem szegte meg esküjét; tagadja, hogy az alkotványt megsértette volna, 's állítja, mikép Spanyolországtól távo- zván, mindvégig hona jóllétét ohajtandja. Arbutnot tábor- nok ideiglenesen cataloniai főkapitányává, Prim dandár- nok Barcelona kormányzójává 's a tartomány főparancs- nokává nevezteték.

A kormány a dolgoknak olly állapotban maradását akarja, melybe a fölkelés által jutottak, mégis rendszá- bályaiiban bizonyos határozatlanságot és félénkséget áru- el. A Lopezminiszterium nem fogta jól föl állását, ha föl fogta, akkor hiával van azon rugerőnek és merész el- tökélségek, miket az ország üdve illy szokatlan körülál- lások közt kíván. Caballero és Ayllon nagyon ellenzék Arguelles gyámságbóli kitétését, sőt midőn ez hivata- láról már maga lemondott is, még gondolkodtak, vaj- jon abban megegyezzenek-e? Mi természetesen nem tetsz- hetett azoknak, kik szívükön viselék a királyné és or- szág megszabadítását. Szintilly ingatlan és határozatlan a ministerium a királyné nagykorúsága 's a junták fölözla- tása dolgában is. — Eddig meg egyetértés uralkodik, mi ha megszűnik, oka nem a mérsékletben keresendő, mert bizonyos, hogy ezek mindent a feledésnek adva át, egye- dül az ország szerencsés jövődjén munkálkodnak.

E szerencsétlen országban új viharok tornyosulnak; a barcelonai junta, mint fő-kormányjunta ismét felállt; Saragossa példáját követi e városnak, 's nem akarja el- ismerni a kormányt, kívánván hogy a Serranotul tett ígéretet megtartsa, miszerint az ideiglenes kormány csak addig vala fenállandó, mig minden tartományi juntákból összeolvadandó középponti junta azt megerősítendi. — Madridban a coalitionisták, kik magokat most nemzeti párt- nak nevezik, Olozaga elnöklete alatt gyűlést tartottak a választások elrendezésére, melyben a különböző véle- ményű férfiak barátságosan együttmunkálандók, általános kibékülési ünnepet tartottak.

Nagybritannia. A felsőházban aug. 11kén lord Brougham a ház asztalára előbbi este letett azon törv. javaslatát, miszerint Irlandra nézve a korábbi whigféle kényszerítő szabályok részben ujíttassanak meg, 's a re- pealgylések nyomassanak el, ismét visszahúztá.

Mathew atyának mintegy 32,000 ember tett Lon- donban mértékletességi fogadalmat, kik többnyire mind irlandiak. — Green léghajós aug. 11kén szállott föl, Al- bion nagy új léghajóján, olly szándakkal, miszerint a csatornán átröpüend. A hajó igen pompásan emelkedék

föl, 's a Themsén át Sussex partjai felé lobogott 's tűnt el. — A augusztus hónapban több mint 12 hajó szenvedett törést, mely alkalmakkal igen sok vagyon és emberélet esett áldozatul.

Aug. 19kei reggel a Prometheus gözösön Falmouthba érkezett Espartero, hol a kikötőbeli őrhajóru 21 álgyu- lövés üdvözlé. Mint látszik jól szolgál egészsége. Mihelyt nője Havreból elhozatni fogott, Londonba megy. Vele több fő spanyol jött Angolországba. Megérkezte az aug. 21kei alsóházi ülésben alkalmat adott P. Borthwick urnak kérdeni, hogy — miután némelly hírlapok Esparterot a brit részről még mindig spanyolországi kormányzónak veszik, miből a mostani madridi kormány el nem ismerése következék, — mi minőségben fog Angliában fogadtatni, ugy-e mint szerencsétlen magános főember, vagy mint spanyolországi kormányzó? Mire sir. R. Peel azt vála- szolta, mikép ő a kérdésre nem képes egyenesen felelni; azonban azt tartja, hogy spanyol törv. szerint Espartero még törvényes kormányzója Spanyolországnak, habár tetteleg hivatalát nem gyakorolhatja is. Az érdemes tag minden esetre nyugott lehet, miszerint Espartero ez országban, magas állása, szerencsétlensége, 's érdemeihez illőleg fo- gadtatandik.

Most már bizton remélhetni, hogy a parlamentben Irlandra nézve nemsokára igazán üdvös rendszabályokat alkotnak, melyek O'Connell izgatását mindenestre iga- zolandják. Walesben nem sikerült az rezolvastással fog- lalkodó embereket a lejjebbzállított napszám elfogadására bírni, minek következtiben egy pár ezer ember dolog nél- kül maradt. Staffordshireben szinte roszul áll a dolog. Ashton- és Stayleybridge-ban is 14,000 pamutszövő épen most hagyta el a munkát, minthogy a napszámért ke- veslik.

Franciaország. A francia elfoglalás óta Taiti ki- rálynéja nem volt a főszigetben, hanem Maiteaban tartózkod- tott, most azonban a brit kapitány meghívására ennek hajó- jára lépett, 's jövet menet álgylövésekkel lön üdvözölve. A francziák tiltakoztak az elfogadás ellen, minthogy benne Franciaország ellenes viseletet sejtítének. —

Olaszország. Bolognai tudósítások szerint ösz- szeesküvés tört ki, mely egy egész közép- és alsó Olasz- országban el volt volna ágazva. Az összeeskütek közül mintegy 600an — miután szándékjuk Bolognát megro- hanni hiúsítva lön — a hegyek közé vonultak, a vezérek pedig ellillantak.

Helvétzia. Az aug. 15kei orszg. ülésben az ar- gaui zárdák ügye szőnyegre került. Luzern előadása ha- tározott volt, 's kimondaték benne, mikép a kath. rendek a szövetségellenes zárdá eltörlesztés jóváhagyását el nem fogadják. Minthogy már az ülés hosszúra terjedt, az egye- temes kikérdezés meg nem történetelt. Aligha fog a do- log ez évben is elintéztetni.

Törökország. Bosniából érkezett tudósítás sze- rint a vezir Banjalukában van, hol Bihaks kapitány- nyal egyesülve 12,000 főnyi harczerővel rendelkezhetik. A csend korán sincs egészen helyreállítva, 's nem is lesz, mig a népség sérelmei nem orvosoltattak, melyek mint tudva van, a vámok és közvetlen adók önkényes fölemelésében, 's az albani katonaság el nem távolításá- ban állnak. A dolgok illy helyzete annál nagyobb aggo- dalommal töltheti el a kebleket, minthogy titkos egyet- értéseknek jöttek nyomára, melyek egész Bosnia és Herzegovinában elterjedvék, 's benne éjszaki ügynökök munkások. A ferencziek Bosniábani boszantó czivakodá- sának, Pooten apost. helyettes kiutasítása lön eredménye, kit ellenségei a vezérnél igen fekete színekkel bevádol- tak. Pooten most magyar-Horvátországban van, 's itt várja be dolganak Konstantinápolyban eldöntését.

Poroszország. F. h. 15. nyitották meg a stettini vasutat, minek következtiben Berlin föl tengeri várossá válik.

Egyesületi 's intézeti közlések.

A pesti műegyesület részéről F. évi aug. 15én tartott közgyűlés alkalmával, az e f. évi Május 14én választott Walter Scott „Károly a merész“ című novellából vett aczélba metszett jelenet helyében, az ez idei műkiállításba küldött, „a sors sejdítését“ ábrázoló Waldmüller F. G. képe, jövő 1844 évi műlapnak egyet- értőleg választott; miért is ezen az egyesület által meg- vásárolt kép a f. évi Sept. 3án regg. 9 órakor a v. Re- doute-teremben kijátszatandó művek közé azon feltét a- latt soroztatott, hogy az a nyertesnek csak a metszés bevégezése után leszen kiszolgáltatandó. A sorsolás tár- gyai következők: 26 darab olajfestvények, 1 bécsi rész- gyai következők: 9 prágai, 99 triesti részvényjegyek, és 50 darab 1841 évi pesti műlapok. Közli Ritte r Sándor m. k. egyesületi titkok.

Énekiskola. A pestbudai hangászegyesület igaz- gatása alatti nyilvános énekiskolába Pesten, granátos ucaza, 465. szám alatti Hoffmann házban) ismét vé- tetnek-föl növendékek, és pedig a szegények valamint is a 6 pgó ftot fizető részvényesek gyermekei i n g y e n , tehetős szülőké pedig félvenként hat ezüst ft. iskolai- díjnak előrefizetése mellett. Kik tehát ez intézetben ok- tatást nyerni kívánnak, f. e. September 1jétől kezdve 9kig, szándékukat reggeli 8—9 óra közt bejelentetik az énekiskola termében igazgató Mátray Gábornál, ki őket a többi teendőről értesitendi. A pestbudai hangászegye- sület igazgató választmánya.

A m. gazd. Egyesület f. é. auguszt. hava 25kén tartott kormányzó választottsági üléséből követe. tárgyak tételnek, mint a nagy közönséget érdeklőbbek, közhirré. 1) Nádor ő felsége által két rendbeli k. leirat mellett közölt tudósítások az odessai 's hamburgi cs. kir. ügyviselőknél, egyike a magy. borokkai kereskedésről Muszkaországban, másika a guanoféle (trágya haszonne- hetőségéről egész terjedelmükben fognak a „Magyar gaz- dában“ közrebocsátatni. 2) Legmélyebb hálaérzettel fo- gadta az Egyesület cs. kir. főhg Károly ő felségének abbeli kegyes válaszát, miszerint az Egyesület közbenjá- rására a magyaróvári jószág igazgatóságát utasítani mel- tóztatott, hogy a marienau ligetben legújabban czéلبavett rétmivelési 's öntözési munkálatoknál a honi birtokos- aink által netalán okulás végett küldendő mérnökök, gazdatisztek, vagy kézimunkások a főhg uraldom ré- széről tanulságos elfoglalást nyerjenek, mihelyt azok ma- gokat t. Libics jószágigazgató, vagy Bischoff felügyelő urnál Magyaróvárott e szándékkal bejelenték. Mélyenmeg- hatá egyszerűs mind az egyesületet ő felségének abbeli nagybecsű nyilatkozata, miszerint ő cs. kir. főhg mind- azon koczkatatások 's áldozatokért, miket illy nagyszerű vállalat igényel, annál inkább érzeni magát megjutal- maztatva, ha azokból nemcsak a főhg birtokokra háram- lik haszon, hanem ha e vállalat egyszerűs mind a honi földművelés lényeges támaszául is szolgálhat, mit az ed- digi eredmények, 's az eddig kifejtett buzgóság után itél- ve, méltán remélhetni, mely kegyes válaszról a gazda közönség ezennel értesitvén, figyelmeztetik, hogy olly viszonyok között, melyek a rétöntözést megengedik, ezen alkalom használatát az uradalmi mérnökök, gazdatisztek vagy alkalmas kézimunkások kiképzetésére elmulasztani a hanyagság azon vétkei közé tartoznék, miket megbánni igen, de helyrehozni többé nem, vagy csak nagy veszteség- gal lehet. 3) Sz. kir. felső Bánya városának 200 pengő- forintnyi tőke alapításáról tudósítása hazafui közönnettel fogadtatott. 4) Örvendetesen lepte meg a választottságot, a biharmegyei gazdasági fiók egyesület keletkeztéről vett hivatalos értesítés, 's annak következtében örömmel fog az egyesület e legújabb sarjadékával is a közös czélra közre munkálni. 5) Ujlag lekötölez az Egyesületet ritka szivességével Pfanzert bécsi kereskedő derék ha- zánkfia, ki a sáfránytermesztés előmozdítására hazánkban kiosztás végett 180 font sáfrány hagymát küldött. Azon honi gazdáink, kik e' küldeményben részesülni ohajtanak (miután alólirt a német gazdák gyűlésének hivatalos lá- togatása végett holnap utnak indul) legyenek szivesek ez iránt magokat t. Fényes Elek egyesületi előadó urnál jelenteni. 6) T. Beszédes József, Ploetz Adolf és Dr Tognio Lajos urak igen becses könyvbéli ajándékaik köszönettel fogadtattak, t. Kulifay Vendel urnak a tag- osztályt illető munkája pedig bíralt végett az ismeretter- jesztő szakosztálynak kiadott. Pesten Aug. 25én 1843. Török János egyesületi titkok.

Testgyakorló példányiskola. Szombaton sept. 9én délután 4 1/2 órakor fog ezen iskola növendé- keinek testgyakorlatbani fővizsgálata tartatni. Mellyre minden részvényes urak, szülők, tanítók és nevelők tisztelettel meghivatnak. — A belépti jegyek a résztvenni ohajtok számára ki fognak adatni az Intézet helyén, ke- repesi uton, előbb gróf Beleznyaféle kertben, a tes- tgyakorlat tanítójánál Clair Ignác urnál. Ezen vizgálat után, October végeig fognak folytatatni a testgyakorla- tok. Fuchs Kerestély a pesti testgyakorló példányisko- la igazgatója.

Hasonszenvi orvosok gyűlése Pesten. A homeopathiai gyógyművészségnek hódoló orvosai Magyar- honnak, meglévén a felül győződve, hogy az általok követelt tan magas czéljának csak akkor felelhetnek meg méltólag, ha annak bővebb kifejtésére tehetségeik ösz- pontosítása 's így az elszórt erők egy czélra irányzása által ők is működni kívánnak: jelen hó tizedikét tűzék- ki közönséges öszvejövetelök napjául. A fel- szólítás olly hatályos sikerű volt, hogy nemcsak honunk vidékeiről többen, hanem Bécsből is két jeles orvos, 's

